

ΤΕΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ

2014

ΟΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ Ο.Ν.Ε. ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ

Ηλίας Κουτσιούρης (Α.Μ. : 13904)
Επιβλέπων : Παναγιώτης Νικολόπουλος
Μεσολόγγι, 29/05/2014

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ.....	7
1.1 : ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΤΗΣ ΟΝΕ.....	7
1.2 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ(ΟΝΕ).....	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο : ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ.....	14
2.1 : Η εξέλιξη της οικονομικής κρίσης.....	14
2.2 : Η Ιρλανδία.....	14
2.3 : Η Πορτογαλία.....	15
2.4 : Η Ισπανία.....	17
2.5 : Η Ιταλία.....	18
2.6 : Η Κύπρος	19
2.7 : Η Ελλάδα.....	20
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο : Η ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΝΩΣΗ.....	27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο : ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΦΩΝΟ.....	30
4.1 : Ορισμός δημοσιονομικού συμφώνου.....	30
4.2 : Άρθρα δημοσιονομικού συμφώνου.....	31
4.3 : Σχόλια για το δημοσιονομικό σύμφωνο.....	39
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ^ο : Η ΝΕΑ ΔΟΜΗ.....	40
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	44
ΑΝΑΦΟΡΕΣ – ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	45
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	47

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Για να φτάσουμε στην σημερινή μορφή της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπήρξε ένα διάστημα τα τελευταία πενήντα χρόνια μέσα από διάφορους προδρόμους της Ε.Ε. αλλά και από σημαντικές συνθήκες που διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη αυτή. Πρώτη προσπάθεια για την ένωση των ευρωπαϊκών χωρών σε οικονομικό, πολιτικό επίπεδο επιτεύχθηκε μετά τον Β Παγκόσμιο Πόλεμο με την δημιουργία της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (Ε.Κ.Α.Χ), υπογράφηκε τον Απρίλιο του 1951 και τέθηκε σε ισχύ στις 23 Απριλίου 1953. Αυτή η ενοποίηση είχε σκοπό την διασφάλιση της ειρήνης μεταξύ των χωρών. Επομένη προσπάθεια έγινε με την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (Ε.Ο.Κ), υπογράφηκε στην Ρώμη στις 25 Μάρτιου του 1957 μεταξύ των χωρών της Ε.Κ.Α.Χ. και τέθηκε σε ισχύ την 1 Ιανουαρίου 1958. Προέβλεπε την δημιουργία της Κοινής Αγοράς, η οποία επέτρεπε την ελεύθερη διακίνηση πρόσωπων, εμπορευμάτων, υπηρεσιών και κεφαλαίων. Σκοπός ήταν η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση αλλά δόθηκε έμφαση στην οικονομική συνεργασία, στην υποβοήθηση της ανάπτυξης και την εξάλειψη οικονομικών ανισοτήτων. Τέλος η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενεργείας (Ε.Κ.Α.Ε) η αλλιώς Ευρατόμ ιδρύθηκε με την συνθήκη της Ρώμης, που υπογράφηκε στις 25 Μάρτιου 1957 μεταξύ των έξι χωρών της ΕΚΑΧ και τέθηκε σε ισχύ την 1 Ιανουαρίου 1958. Με σκοπό να θέσει υπό κοινό έλεγχο την διαχείριση, την παράγωγη και την διάθεση της ατομικής ενεργείας, ώστε να δημιουργηθεί μια κοινή αγορά ατομικής ενεργείας με στόχο την ανάπτυξη της παράγωγης στα κράτη-μέλη για την κάλυψη των ενεργειακών τους αναγκών αλλά και για την εξαγωγή του πλεονάσματος εκτός της Ένωσης.

Στη συνέχεια παρατίθενται οι συνθήκες για την δημιουργία της Ε.Ε. συνθήκη: Ρώμης, Μάαστριχτ, Άμστερνταμ, Νίκαιας και Λισσαβόνας.

Με την συνθήκη της Ρώμης ιδρύθηκε το 1957 η Ε.Ο.Κ. και η Ε.Κ.Α.Ε, υπογράφηκε στις 25 Μαρτίου του 1957 και τέθηκε σε ισχύ την 1 Ιανουαρίου 1958. Επίσης η ημερομηνία υπογραφής της συνθήκης θεωρείται η επίσημη ημερομηνία γέννησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επιπροσθέτως, η συνθήκη προέβλεπε μεταξύ άλλων την συγκρότηση μόνιμων οργάνων για την συνεργασία μεταξύ των κρατών-μελών, την δημιουργία της Κοινής Αγοράς, σε πρώιμο στάδιο την ίδρυση ενός Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου και αλλά.

Η συνθήκη του Μάαστριχτ θεωρείται η σημαντικότερη για την Ε.Ε. και γνωστή επίσης ως συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Υπογράφηκε στις 7 Φεβρουαρίου του 1992 από τα 12 κράτη-μέλη της Ε.Ε. και τέθηκε σε ισχύ την 1 Ιανουαρίου του 1993. Επίσης με την συνθήκη αυτή ολοκληρώθηκε η Ε.Ε ως σύγχρονος θεσμός αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο θεωρείται μοναδική γιατί με τόσο πλούσιο κοινωνικό, πολιτιστικό, πολιτικό και οικονομικό περιεχόμενο διατηρεί το <<ισότιμον>> των συμμετεχόντων κρατών. Μερικά από τα γενικά χαρακτηριστικά της συνθήκης είναι η ίδρυση της Ε.Ε, η τροποποίηση της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ε.Ο.Κ. ενόψει της

ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (πρακτικά μετονομάστηκε η Ε.Ο.Κ. σε Ε.Κ. και προστέθηκαν οι σημαντικότερες διατάξεις περί Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης) και αλλά.

Η Συνθήκη του Άμστερνταμ είναι το αποτέλεσμα της Διακυβερνητικής Διάσκεψης του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Τορίνο που ξεκίνησε στις 22 Μάρτιου 1996 εγκρίθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις 16-17 Ιουνίου 1997 και υπογράφηκε από τους υπουργούς εξωτερικών των δεκαπέντε κρατών-μελών στις 2 Οκτώβριου 1997 και τέθηκε σε ισχύ την 1 Μαΐου 1999. Είχε μεταρρυθμιστικό χαρακτήρα σε θέματα ΚΕΠΠΑ, στην βελτίωση της λειτουργίας των θεσμικών οργάνων, την παρουσίαση των αξιών της Ένωσης στον υπόλοιπο κόσμο, την διασφάλιση των συμφερόντων της και την μεταρρύθμιση των αξιών της. Επιπλέον κατοχυρώθηκε η συνθήκη Σεγκεν εντάσσοντας την στο νομικό σύστημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τέλος η συνθήκη άφησε σε εκκρεμότητα κάποια ζητήματα στην προσαρμογή των θεσμικών οργάνων και την διεύρυνση ορισμένων πτυχών της εξωτερικής πολιτικής αλλά θα τα επικυρώσει η συνθήκη της Λισσαβόνας.

Η συνθήκη της Νίκαιας υπογράφηκε στις 26 Φεβρουαρίου 2001 από τους Ευρωπαίους ηγέτες των κρατών-μελών και τέθηκε σε ισχύ την 1 Φεβρουαρίου 2003. Τροποποίησε την συνθήκη του Μάαστριχτ, την συνθήκη της Ρώμης και την συνθήκη του Άμστερνταμ που απέτυχε να πραγματοποιήσει την θεσμική δομή της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς ανατολάς διεύρυνσης.

Η συνθήκη προέβλεπε την αύξηση του αριθμού των εδρών του ευρωπαϊκού κοινοβουλίου, την δημιουργία επικουρικών δικαστηρίων υπαγομένων στο European Court of Justice και το Court of First Instance, για την εκδίκαση υποθέσεων σε ειδικούς τομείς δικαίου όπως οι ευρεσιτέχνες.

Επίσης, επέφερε νέους κανόνες για στενότερη συνεργασία καθώς αυτοί της συνθήκης του Άμστερνταμ ήταν δυσεφάρμοστοι και δεν είχαν χρησιμοποιηθεί καθόλου.

Η συνθήκη της Λισσαβόνας είναι γνωστή και ως <<Μεταρρυθμιστική Συνθήκη>>, γιατί τροποποιεί τις δυο ιδρυτικές συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης την συνθήκη της ευρωπαϊκής κοινότητας η οποία μετονομάζεται σε <<συνθήκη για την λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης>> (ΣΛΕΕ) και την ίδρυση της ευρωπαϊκής κοινότητας.

Το σημαντικότερο γεγονός που επιτυγχάνει η συνθήκη είναι ότι ενοποιείται η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Ευρωπαϊκή Κοινότητα (πρώην ΕΟΚ) με αποτέλεσμα να δημιουργείται μια νομική οντότητα η Ευρωπαϊκή Ένωση που αποτελείται

από δυο συνθήκες της Ε.Ε. και για την λειτουργία της Ε.Ε. Υπογράφηκε στις δεκατρείς Δεκεμβρίου του 2007 από τα εικοσάρια κράτη-μελή και τέθηκε σε ισχύ την πρώτη Δεκεμβρίου 2009.

Επιπροσθέτως, με τις λειτουργίες της και τις διατάξεις της η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι οχυρωμένη για την αντιμετώπιση τόσο μελλοντικών

προκλήσεων όσο και για να ικανοποιήσει τις προσδοκίες των πολιτών της.

Οι διατάξεις οι οποίες είναι: 1. Μια δημοκρατικότερη και διαφανέστερη Ευρώπη, με ενισχυμένο τον ρόλο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και των εθνικών κοινοβουλίων. 2. Μία αποτελεσματικότερη Ευρώπη, με απλουστευμένες μεθόδους εργασίας και κανόνες ψηφοφορίας, με βελτιωμένα και σύγχρονα θεσμικά όργανα για μία Ευρωπαϊκή Ένωση 27 μελών και με βελτιωμένη ικανότητα παρέμβασης σε τομείς άμεσης προτεραιότητας για τη σημερινή Ένωση. 3. Μία Ευρώπη των δικαιωμάτων και των αξιών, της ελευθερίας, της αλληλεγγύης και της ασφάλειας και 4. Η παρουσία της Ευρώπης στην παγκόσμια σκηνή θα εξασφαλιστεί με τη συνένωση των μέσων εξωτερικής πολιτικής της Ευρώπης, τόσο στο στάδιο της χάραξης όσο και της υιοθέτησης νέων πολιτικών. Με τη Συνθήκη της Λισαβόνας η Ευρώπη αποκτά ισχυρή φωνή που θα γίνεται αισθητή από τους εταίρους της παγκοσμίως.

Η εργασία αυτή αναφέρεται στις τελευταίες εξελίξεις για την ΟΝΕ μετά την κρίση, πιο συγκεκριμένα στο δημοσιονομικό συμφωνουσών τραπεζική ένωση και στην νέα δομή της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετά την οικονομική κρίση.

Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται μια ιστορική ανάδρομη στον πρώτο πυλώνα της δημιουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τις ευρωπαϊκές κοινότητες: Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα, Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα και Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενεργείας. Επίσης γίνεται αναφορά στις συνθήκες που έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην δημιουργία και στην λειτουργία της Ευρωπαϊκής ένωσης: συνθήκες Μάαστριχτ, Άμστερνταμ, Νικαίας και Λισαβόνας. Τέλος αναφέρομαι στην δημιουργία της ΟΝΕ καθώς και στα στάδια της.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, αναφέρομαι στην εξέλιξη της οικονομικής κρίσης από πού ξεκίνησε και πώς έφτασε στην Ευρώπη καθώς και στις χώρες που έπληξε περισσότερο η οικονομική κρίση στην Ευρώπη την Ιρλανδία όπου ξεκίνησε και η κρίση στην Ένωση, Πορτογαλία, Ισπανία, Ιταλία Ελλάδα και Κύπρος.

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στην τραπεζική ένωση στον ορισμό της, στην εξέλιξη της καθώς και σε συμπεράσματα για την τραπεζική ένωση.

Στο τέταρτο κεφάλαιο, αναφέρομαι στο δημοσιονομικό σύμφωνο στον ορισμό του Σύμφωνου, παραθέτω αναλυτικά τα άρθρα του Δημοσιονομικού Συμφώνου και σχόλια διάσημων οικονομολόγων σχετικά με την επιτυχία του.

Στο πέμπτο κεφάλαιο, γίνεται αναφορά στην νέα δομή της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετά την εφαρμογή της τραπεζικής ένωσης του δημοσιονομικού σύμφωνου και μετά την

οικονομική κρίση καθώς και τα μέτρα που έχουν παρθεί για τις χώρες που έχουν πληγεί από την κρίση.

Στα συμπεράσματα, παραθέτω τα συμπεράσματα μου που έλαβα από την εκπόνηση της πτυχιακής εργασίας και την βιβλιογραφία.

Τέλος, στο παράρτημα σας παρουσιάζω σχεδιαγράμματα σχετικά με την κρίση καθώς και ορισμένους ορισμούς που αναφέρονται μέσα στην εργασία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ(ΟΝΕ)

1.1: ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΤΗΣ ΟΝΕ

Για να φτάσουμε στην σημερινή μορφή που αποτελείται η ΟΝΕ υπήρχαν πολλοί πρόδρομοι αλλά και αίτιες κάποιες από αυτές είναι το σύστημα συναλλαγματικών Ισοτιμιών του Bretton Woods, <<το φίδι μέσα στο τούνελ>>, ο μηχανισμός των συναλλαγματικών ισοτιμιών(ΜΣΙ) αλλά και οι δυο νομισματικές κρίσεις που έπληξαν την Ευρώπη και αποτέλεσαν κριτήριο για την δημιουργία της οικονομικής και νομισματικής ένωσης.

Το σύμφωνο συναλλαγματικών ισοτιμιών Bretton Woods⁽¹⁾ ήταν μέχρι τον Αύγουστο του 1971 το διεθνές συναλλαγματικό σύμφωνο που όριζε τις διεθνείς συναλλαγματικές ισοτιμίες στην μεταπολεμική παγκόσμια οικονομία και εγκαθίδρυσε την αποκλειστική και αδιαμφισβήτητη κυριαρχία του δολαρίου με αποτέλεσμα στην συνθήκη της Ρώμης του 1956 τα τότε έξι κράτη-μελή απέτρεψαν την δημιουργία μιας νομισματικής συνεργασίας λόγω της συνεχιζόμενης και παγκόσμιας κυριαρχίας του δολαρίου. Το σύστημα αυτό είχε την κυριαρχία για πάνω από τριάντα χρόνια(1944-1968) αλλά την περίοδο 1968-1970 σημειώθηκαν αναταραχές στην παγκόσμια αγορά με αποτέλεσμα την υποτίμηση του γαλλικού φράγκου και την ανατίμηση του γερμανικού μάρκου, απειλώντας την σταθερότητα του υπολοίπων νομισμάτων της τότε ΕΟΚ. Ήδη από το 1969 είχε αποφασιστεί η εντατικοποίηση της νομισματικής συνεργασίας των κρατών-μελών με την επιτροπή του Werner τον Οκτώβριο του 1970 αποφασίστηκε η σύσταση σε δέκα έτη από τότε δηλαδή το 1980 η σύσταση της ΟΝΕ μεταξύ των κρατών –μελών, τελικά ο στόχος ήταν η πλήρης απελευθέρωση των κινήσεων κεφαλαίων και ο αμετάκλητος καθορισμός των ισοτιμιών μεταξύ των εθνικών νομισμάτων και η αντικατάσταση τους από ένα ενιαίο νόμισμα. Έτσι τον Μάρτιο του 1971 παρά τις διαφωνίες τους για ορισμένες βασικές συστάσεις τα έξι κράτη-μελή συμφωνήσαν για την θέσπιση μιας <<Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης>> σε τρία επιμέρους στάδια. Η κατάρρευση όμως του Bretton Woods και η απόφαση της Αμερικής για ελεύθερη διακύμανση του δολαρίου προκάλεσε αστάθεια στις παγκόσμιες αγορές συναλλάγματος και επέφερε την επ' αόριστου αναβολή στην περαιτέρω πορεία της ΟΝΕ όπως είχε σχεδιαστεί αρχικά.

Έτσι τον Μάρτιο του 1972 τα κράτη-μελή προσπάθησαν να προωθήσουν την νομισματική ολοκλήρωση με την δημιουργία ενός συστήματος συναλλαγματικών ισοτιμιών των εθνικών νομισμάτων και της συνεπακόλουθης κοινής νομισματικής πολιτικής το οποίο ονομάστηκε <<Φίδι μέσα στο Τούνελ>>⁽²⁾. Ήταν ένας μηχανισμός συντονισμένης διακύμανσης των ευρωπαϊκών νομισμάτων όντος στενών περιθωρίων διακύμανσης σε σχέση με το δολάριο αποσταθεροποιημένο όμως από τις πετρελαϊκές κρίσεις την αδυναμία του δολαρίου και τις αποκλίσεις μεταξύ

των άλλων εθνικών πολιτικών των κρατών-μελών. Το λεγόμενο <<φίδι>> έχασε σε λιγότερο από δυο έτη τα περισσότερα κράτη-μελή και συρρικνώθηκε σε μια ζώνη του μάρκου που περιελάμβανε την Γερμανία, την Ολλανδία, το Βέλγιο, το Λουξεμβούργο και την Δανία.

Στην συνέχεια τον Μάρτιο του 1978 ξανάρχισαν οι προσπάθειες για την δημιουργία μιας νομισματικής σταθερότητας μετά από προτροπή της Γαλλίας και της Γερμανίας μέσω της θέσπισης του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος το οποίο βασιζόταν σε σταθερές αλλά προσαρμόσιμες συναλλαγματικές ισοτιμίες των κοινοτικών νομισμάτων. Το ΕΝΣ αποτέλεσε ένα από τους σημαντικότερους προσδιοριστικούς παράγοντες της διαδικασίας της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και την πορεία προς την οικονομική και νομισματική ενοποίηση. Βασικός σκοπός του ΕΝΣ ήταν η μείωση και η τελική εξάλειψη της αστάθειας των συναλλαγματικών ισοτιμιών των ευρωπαϊκών νομισμάτων με κυρίαρχο εργαλείο την προσπάθεια αυτής την προσαρμογή της οικονομικής και χρηματοπιστωτικής πολιτικής των κρατών-μελών. Η ευρωπαϊκή νομισματική μονάδα και ο μηχανισμός των συναλλαγματικών ισοτιμιών που ακριβώς ρύθμιζε την διατήρηση των συναλλαγματικών ισοτιμιών, ήταν τα δυο κυρία συστατικά του ΕΝΣ.

Η ευρωπαϊκή νομισματική μονάδα (ECU) ⁽³⁾ ήταν ένα εικονικό νόμισμα που αποτελούταν από τα νομίσματα όλων των κρατών-μελών. Η στάθμιση κάθε νομίσματος μέσα στο συνολικό ECU λάμβανε ειπούν τρεις κυρίως παράγοντες: το ποσοστό του ΑΕΠ κάθε κράτους-μέλους στο σύνολο του κοινωνικού ΑΕΠ, το ποσοστό του όγκου του διεθνούς εμπορίου κάθε κράτους-μέλους στο συνολικό ενδοκοινοτικό εμπόριο και τέλος το ποσοστό της συμμετοχής κάθε κράτους-μέλους στους μηχανισμούς της <<Κοινοτικής Χρηματοδοτικής Αλληλεγγύης>>. Το ECU ήταν το μοναδικό μέσο με το οποίο πραγματοποιούνταν οι συναλλαγές όχι μόνο των Κοινοτικών Ταμείων μετά κράτη-μελή αλλά όλων των εθνικών κεντρικών τραπεζών των κρατών-μελών μεταξύ τους και επίσης αποτέλεσε το σημείο αναφοράς και τον καταλύτη του Μηχανισμού των Συναλλαγματικών Ισοτιμιών μέσα στην τότε Κοινότητα.

Ο Μηχανισμός των Συναλλαγματικών Ισοτιμιών ήταν μια ζώνη που πλην συν 2,5 τοις εκατό των κοινοτικών νομισμάτων που μετείχαν στο ΜΣΙ και οι κεντρικές τράπεζες των όφειλαν να παρεμβαίνουν στις συναλλαγές συναλλάγματος μόλις η τρέχουσα συναλλαγματική ισοτιμία ενός κοινοτικού νομίσματος πλησιάζει το 2,5 τοις εκατό με στόχο την επαναφορά της ισοτιμίας σε ασφαλή επίπεδα μέσα στην φωνητ. ΕΝΣ επέφερε ουσιαστική μείωση στην μεταβλητότητα των συναλλαγματικών ισοτιμιών.

Τον Ιούνιο του 1988 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο που πραγματοποιήθηκε στο Ανόβερο σύστησε μια επιτροπή για την μελέτη της οικονομικής και νομισματικής ένωσης υπό την προεδρία του τότε πρόεδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Jacques Delors. Στην έκθεση προτεινόταν η υλοποίηση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης σε τρία

σταδία που είχαν πολλές ομοιότητες με τις προτάσεις Werner. Τα τρία αυτά σταδία είναι τα εξής: πρώτον τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών των κρατών-μελών, δεύτερον θέσπιση κανόνων για την χρηματοδότηση των εθνικών δημοσιονομικών ελλειμμάτων και τρίτον την καθιέρωση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

Τέλος οι νομισματικές κρίσεις του 1992 ⁽⁴⁾ που είχε ως αποτέλεσμα την αποχώρηση της λιρέτας και της στερλίνας από το ΜΣΙ του ΕΝΣ και η κρίση του 1993 που είχε επακόλουθο να αλλάξει η επιτρεπόμενη ζώνη διακύμανσης των νομισμάτων που είχαν απομείνει στον ΜΣΙ από 6 τοις εκατό σε 15 τοις εκατό. Οι δυο αυτές νομισματικές κρίσεις υπονόμειαν την πορεία της Ε.Ε προς το δεύτερο στάδιο της ΟΝΕ κ έθεσε σε αμφισβήτηση την δυνατότητα των κρατών-μελών να ικανοποιήσουν στις ταγμένες προθεσμίες τις προϋποθέσεις και τους όρους συμμετοχής τους στο τρίτο στάδιο της ΟΝΕ. Αλλά ευτυχώς τα κράτη-μελή αντιμετώπισαν επιτυχώς χωρίς απώλειες τις επιπτώσεις των δυο κρίσεων.

Με την δημιουργία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης την 1^η Μαΐου του 1998 που αποτελεί ιστορική ημερομηνία.

1. Δημ.Ζαχαριαδη -Σούρα Διεθνείς Οικονομικοί Οργανισμοί με ιδιαίτερη και εκτεταμένη αναφορά στην Ευρωπαϊκή Ένωση, εκδόσεις Αθ.Σταμουλης, έτος έκδοσης 2004.
2. Δημ.Ζαχαριαδη -Σούρα Διεθνείς Οικονομικοί Οργανισμοί με ιδιαίτερη και εκτεταμένη αναφορά στην Ευρωπαϊκή Ένωση, εκδόσεις Αθ.Σταμουλης, έτος έκδοσης 2004.
3. Δημ.Ζαχαριαδη -Σούρα Διεθνείς Οικονομικοί Οργανισμοί με ιδιαίτερη και εκτεταμένη αναφορά στην Ευρωπαϊκή Ένωση, εκδόσεις Αθ.Σταμουλης, έτος έκδοσης 2004.
4. Δημ.Ζαχαριαδη -Σούρα Διεθνείς Οικονομικοί Οργανισμοί με ιδιαίτερη και εκτεταμένη αναφορά στην Ευρωπαϊκή Ένωση, εκδόσεις Αθ.Σταμουλης, έτος έκδοσης 2004.

1.2 : ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ (ΟΝΕ)

Η Οικονομική Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ), επετεύχθη από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο το Δεκέμβριο του 1991 στο Μάαστριχτ της Ολλανδίας και συμπεριελήφθη στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), την επονομαζόμενη Συνθήκη του Μάαστριχτ. Η ΟΝΕ στοχεύει σε μεγάλο βαθμό στην ολοκλήρωση των οικονομικών της ΕΕ, καθώς εμπεριέχει τον συντονισμό των δημοσιονομικών πολιτικών με εκτεταμένη νομισματική πολιτική και κοινό νόμισμα, το ευρώ. Τα 27 κράτη-μέλη της Ε.Ε. συμμετέχουν στην οικονομική ένωση. Ωστόσο, ορισμένα κράτη έχουν υιοθετήσει το κοινό νόμισμα και αποτελούν την επονομαζόμενη Ευρωζώνη. Ο κύριος στόχος της ΟΝΕ ήταν η ενοποίηση των οικονομικών πολιτικών των κρατών-μελών σε μια κοινή βάση έτσι ώστε να οδηγηθούν σε μια αποτελεσματική κοινή αγορά από την οποία θα έχουν αρκετά οικονομικά οφέλη.

Η δημιουργία της ΟΝΕ αποτελεί μια ενιαία διαδικασία ωστόσο όμως χωρίζεται σε τρία στάδια ⁽⁵⁾:

Πρώτο στάδιο

Το πρώτο στάδιο ξεκίνησε την 1^η Ιουλίου 1990 με την εφαρμογή της ελεύθερης διακίνησης κεφαλαίων. Κύριοι στόχοι του ήταν να υπάρξει συνεργασία μεταξύ των κεντρικών τραπεζών, ελεύθερη χρήση του ECU (Ευρωπαϊκή Νομισματική Μονάδα) και η επίτευξη μεγαλύτερης οικονομικής σύγκλισης μεταξύ των οικονομικών πολιτικών των κρατών της Ε.Ε.

Με βάση την Έκθεση Delors, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφάσισε τον Ιούνιο του 1989 ότι το πρώτο στάδιο υλοποίησης της οικονομικής και νομισματικής ένωσης θα ξεκινούσε την 1η Ιουλίου 1990, ημερομηνία κατά την οποία καταργήθηκαν κατ' αρχήν όλοι οι περιορισμοί στην κίνηση κεφαλαίων ανάμεσα στα κράτη μέλη.

Πρόσθετες αρμοδιότητες εκχωρήθηκαν στην Επιτροπή των Διοικητών των κεντρικών τραπεζών των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, η οποία, από τη σύστασή της τον Μάιο του 1964, είχε διαδραματίσει ολοένα πιο σημαντικό ρόλο στη νομισματική συνεργασία. Αυτές οι αρμοδιότητες καθορίστηκαν με απόφαση του Συμβουλίου της 12ης Μαρτίου 1990 και αφορούσαν, μεταξύ άλλων, τη διεξαγωγή διαβουλεύσεων και την προώθηση του συντονισμού στον τομέα της νομισματικής πολιτικής των κρατών μελών, με στόχο την επίτευξη της σταθερότητας των τιμών.

Επειδή το διαθέσιμο χρονικό διάστημα ήταν σχετικά σύντομο και τα καθήκοντα που έπρεπε να αναληφθούν πολύπλοκα, η Επιτροπή των Διοικητών ανέλαβε και τις προπαρασκευαστικές εργασίες για το Τρίτο Στάδιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ). Πρώτα έπρεπε να εντοπιστούν όλα τα θέματα που έπρεπε να τεθούν υπό εξέταση σε αρχικό στάδιο, να θεσπιστεί ένα πρόγραμμα εργασίας έως τα τέλη του 1993 και να προσδιοριστούν καταλλήλως τα καθήκοντα που θα αναλάμβαναν οι υπάρχουσες υποεπιτροπές και ομάδες εργασίας οι οποίες είχαν συσταθεί για τον σκοπό αυτό.

Για την υλοποίηση του Δεύτερου και του Τρίτου Σταδίου, ήταν απαραίτητη η αναθεώρηση της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (η "Συνθήκη της Ρώμης"), προκειμένου να θεσπιστεί η απαραίτητη θεσμική δομή. Για τον σκοπό αυτό, συγκλήθηκε μια Διακυβερνητική Διάσκεψη για την ΟΝΕ, η οποία πραγματοποιήθηκε το 1991 παράλληλα με τη Διακυβερνητική Διάσκεψη για την πολιτική ένωση.

Οι διαπραγματεύσεις κατέληξαν στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία εγκρίθηκε τον Δεκέμβριο του 1991 και υπογράφηκε στο Μάαστριχτ στις 7 Φεβρουαρίου 1992. Ωστόσο, εξαιτίας καθυστερήσεων στη διαδικασία κύρωσης, η Συνθήκη (η οποία τροποποίησε τη Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, μετονομάζοντάς την σε Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και εισήγαγε, μεταξύ άλλων, το Πρωτόκολλο για το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και το Πρωτόκολλο για το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος) τέθηκε τελικά σε ισχύ την 1η Νοεμβρίου 1993.

Δεύτερο στάδιο

Το δεύτερο στάδιο της ΟΝΕ ξεκίνησε την 1^η Ιανουαρίου 1994 και διήρκεσε έως τις 31 Δεκεμβρίου 1998. Κύριο χαρακτηριστικό αυτού του σταδίου αποτελεί η ίδρυση του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος (ΕΝΙ) με αποτέλεσμα την διάλυση της Επιτροπής των Διοικητικών και αποτέλεσε πρόδρομο για την δημιουργία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ). Καθ' όλη την διάρκεια του σταδίου αυτού ανεξαρτητοποιήθηκαν οι κεντρικές τράπεζες των κρατών-μελών και υπήρξε απαγόρευση χορηγήσεως δανείων από τις κεντρικές τράπεζες στον δημόσιο τομέα. Ακόμη, επιτεύχθηκε συντονισμός των νομισματικών πολιτικών και ενίσχυση της οικονομικής σύγκλισης.

Η ίδρυση του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος (ΕΝΙ) την 1η Ιανουαρίου 1994 σηματοδότησε την έναρξη του δεύτερου σταδίου της ΟΝΕ και, κατά συνέπεια, τη διάλυση της Επιτροπής των Διοικητών. Το ΕΝΙ αποτέλεσε ένα μεταβατικό στάδιο, το οποίο αντανάκλούσε επίσης την κατάσταση της νομισματικής ολοκλήρωσης στο εσωτερικό της Κοινότητας. Το ΕΝΙ δεν έφερε καμία ευθύνη για την άσκηση της νομισματικής πολιτικής στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αφού αυτή αποτελούσε αποκλειστικό δικαίωμα των εθνικών αρχών. Επιπλέον, δεν είχε καμία αρμοδιότητα παρέμβασης στις αγορές συναλλάγματος.

Τα δύο κύρια καθήκοντα του ΕΝΙ ήταν:

- να ενισχύσει τη συνεργασία μεταξύ των κεντρικών τραπεζών και τον συντονισμό των νομισματικών πολιτικών, και
- να αναλάβει τις αναγκαίες προετοιμασίες για την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ), για την άσκηση της ενιαίας νομισματικής πολιτικής και για τη δημιουργία ενιαίου νομίσματος στο τρίτο στάδιο.

Για τον σκοπό αυτό, το ΕΝΙ αποτέλεσε ένα βήμα διαβουλεύσεων, καθώς και ανταλλαγής απόψεων και πληροφοριών για θέματα πολιτικής. Επιπλέον, προσδιόρισε το κανονιστικό, οργανωτικό και υλικοτεχνικό πλαίσιο που χρειαζόταν το ΕΣΚΤ για την άσκηση των καθηκόντων του κατά το Τρίτο Στάδιο.

- Συνοπτική παρουσίαση των προπαρασκευαστικών εργασιών που ανέλαβε το ENI

Τον Δεκέμβριο του 1995, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συμφώνησε να ονομάσει "ευρώ" την ευρωπαϊκή νομισματική μονάδα η οποία επρόκειτο να εισαχθεί κατά την έναρξη του Τρίτου Σταδίου, και επιβεβαίωσε ότι το Τρίτο Στάδιο της ΟΝΕ θα ξεκινούσε την 1η Ιανουαρίου 1999. Προαναγγέλθηκε ένα χρονοδιάγραμμα για τη μετάβαση στο ευρώ, το οποίο βασίστηκε κυρίως σε αναλυτικές προτάσεις που εκπόνησε το ENI.

Παράλληλα, το ENI ανέλαβε να εκτελέσει προπαρασκευαστικές εργασίες για τις μελλοντικές νομισματικές και συναλλαγματικές σχέσεις που θα επικρατούσαν στο μέλλον ανάμεσα στη ζώνη του ευρώ και τις άλλες χώρες της ΕΕ. Τον Δεκέμβριο του 1996, το ENI υπέβαλε έκθεση στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, η οποία αποτέλεσε τη βάση ενός ψηφίσματος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για τις αρχές και τα θεμελιώδη στοιχεία του νέου μηχανισμού συναλλαγματικών ισοτιμιών (ΜΣΙ ΙΙ), το οποίο εγκρίθηκε τον Ιούνιο του 1997.

Τον Δεκέμβριο του 1996, το ENI παρουσίασε επίσης στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και, στη συνέχεια, στο ευρύτερο κοινό την επιλεγείσα σειρά σχεδίων για τα τραπεζογραμματία ευρώ τα οποία επρόκειτο να τεθούν σε κυκλοφορία την 1η Ιανουαρίου 2002.

Προκειμένου να συμπληρώσει και να προσδιορίσει τις διατάξεις της Συνθήκης που αφορούσαν την ΟΝΕ, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ενέκρινε τον Ιούνιο του 1997 το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Δύο κανονισμοί αποτελούν μέρος του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, το οποίο αποσκοπεί στη διασφάλιση δημοσιονομικής πειθαρχίας όσον αφορά την ΟΝΕ. Το Συμβούλιο με δήλωσή του τον Μάιο του 1998 συμπλήρωσε το Σύμφωνο και ενίσχυσε τις αντίστοιχες δεσμεύσεις. Το Σύμφωνο αναθεωρήθηκε το 2005 και το 2011.

Στις 2 Μαΐου 1998 το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης – συνεργόμενο σε επίπεδο αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων – αποφάσισε ομόφωνα ότι 11 κράτη μέλη πληρούσαν τα κριτήρια που ήταν απαραίτητα για τη συμμετοχή στο τρίτο στάδιο της ΟΝΕ και την υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος την 1η Ιανουαρίου 1999. Οι αρχικοί συμμετέχοντες ήταν το Βέλγιο, η Γερμανία, η Ισπανία, η Γαλλία, η Ιρλανδία, η Ιταλία, το Λουξεμβούργο, η Ολλανδία, η Αυστρία, η Πορτογαλία και η Φινλανδία. Επιπλέον, οι αρχηγοί κρατών ή κυβερνήσεων κατέληξαν σε συμφωνία σε πολιτικό επίπεδο για τις προσωπικότητες που επρόκειτο να προταθούν ως μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ).

Τον Μάιο του 1998, οι Υπουργοί Οικονομικών των κρατών μελών που υιοθέτησαν το ενιαίο νόμισμα συμφώνησαν, μαζί με τους διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών των εν λόγω κρατών μελών, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το ENI, ότι για τον καθορισμό των αμετάκλητων συντελεστών μετατροπής για το ευρώ θα χρησιμοποιούνταν οι τρέχουσες διμερείς κεντρικές ισοτιμίες των νομισμάτων των συμμετεχόντων κρατών μελών στο πλαίσιο του ΜΣΙ.

Στις 25 Μαΐου 1998, οι κυβερνήσεις των 11 συμμετεχόντων κρατών μελών διόρισαν τον Πρόεδρο, τον Αντιπρόεδρο και τα τέσσερα άλλα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΚΤ. Η ανάληψη των καθηκόντων τους έγινε την 1η Ιουνίου 1998 και σηματοδότησε την ίδρυση της ΕΚΤ. Η ΕΚΤ και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες των συμμετεχόντων κρατών μελών αποτελούν το Ευρωσύστημα, το οποίο διαμορφώνει και προσδιορίζει την ενιαία νομισματική πολιτική κατά το Τρίτο Στάδιο της ΟΝΕ.

Με την ίδρυση της ΕΚΤ την 1η Ιουνίου 1998, το ENI είχε πλέον ολοκληρώσει το έργο του. Σύμφωνα με το άρθρο 123 (πρώην άρθρο 109Α) της Συνθήκης για την ίδρυση της

Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το ΕΝΙ τέθηκε υπό εκκαθάριση μόλις ιδρύθηκε η ΕΚΤ. Όλες οι προπαρασκευαστικές εργασίες που είχαν ανατεθεί στο ΕΝΙ ολοκληρώθηκαν εγκαίρως, και η ΕΚΤ αφιέρωσε τους τελευταίους μήνες του 1998 στον τελικό έλεγχο των συστημάτων και των διαδικασιών.

Τρίτο στάδιο

Το τρίτο στάδιο της ΟΝΕ ξεκίνησε την 1^η Ιανουαρίου 1999 και χαρακτηρίζεται από την σταδιακή ένταξη του ενιαίου νομίσματος, του ευρώ. Επιπλέον, πραγματοποιείται μια άσκηση ενιαίας νομισματικής πολιτικής από το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ) και καθορίζονται οι συναλλαγματικές ισοτιμίες των νομισμάτων των κρατών-μελών. Τέλος, τίθεται σε ισχύ το σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης. Το τρίτο και τελικό στάδιο της ΟΝΕ ξεκίνησε την 1η Ιανουαρίου 1999 με τον αμετάκλητο καθορισμό των συναλλαγματικών ισοτιμιών των νομισμάτων των 11 κρατών μελών που συμμετείχαν αρχικά στη Νομισματική Ένωση και με την άσκηση ενιαίας νομισματικής πολιτικής υπό την ευθύνη της ΕΚΤ.

Τα συμμετέχοντα κράτη μέλη έγιναν 12 με την είσοδο της Ελλάδας στο τρίτο στάδιο της ΟΝΕ την 1η Ιανουαρίου 2001. Η Σλοβενία έγινε το δέκατο τρίτο μέλος της ζώνης του ευρώ την 1η Ιανουαρίου 2007. Ακολούθησαν η Κύπρος και η Μάλτα έναν χρόνο μετά, η Σλοβακία την 1η Ιανουαρίου 2009, η Εσθονία την 1η Ιανουαρίου 2011 και η Λεττονία την 1η Ιανουαρίου 2014. Οι κεντρικές τράπεζες των χωρών που εντάχθηκαν στη ζώνη του ευρώ έγιναν αυτομάτως - από την ημέρα της ένταξης - μέλη του Ευρωσυστήματος.

Σήμερα, το τρίτο στάδιο βρίσκεται σε εξέλιξη. Κατ' αρχήν, όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ πρέπει να ενταχθούν σε αυτό το τελευταίο στάδιο και να υιοθετήσουν το ευρώ. Ωστόσο, ορισμένα κράτη- μέλη δεν πληρούν ακόμη τα κριτήρια σύγκλισης με αποτέλεσμα αυτά τα κράτη-μέλη να έχουν κάποιες παρεκκλίσεις μέχρι να είναι σε θέση να ενταχθούν και αυτά στο τρίτο στάδιο της ΟΝΕ.

Εξάλλου, δυο χώρες, η Δανία και το Ηνωμένο Βασίλειο⁽⁶⁾, θεωρούνται κράτη-μέλη με ειδικό καθεστώς, γεγονός που σημαίνει ότι σ' αυτές τις χώρες έχει παραχωρηθεί κατά εξαίρεση με ειδικά πρωτόκολλα (που προσαρτήθηκαν στην συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας) το δικαίωμα επιλογής αν ενταθούν ή όχι στο τρίτο στάδιο της ΟΝΕ. Η Δανία, το 1992, και το Ηνωμένο Βασίλειο, το 1997, κοινοποίησαν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Ε.Ε. ότι δεν σκοπεύουν να ενταχθούν στην Ευρωζώνη. Ωστόσο, αυτές οι δύο χώρες διατηρούν τη δυνατότητα άρσης του καθεστώτος απαλλαγής τους και θέση υποψηφιότητας για να ενταχθούν στο τρίτο στάδιο της ΟΝΕ

5. <https://www.ecb.europa.eu/ecb/history/emu/html/index.en.html>

6. http://ec.europa.eu/economy_finance/euro/emu/index_el.html

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

2.1: Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Η διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση του 2007 που ξεκίνησε από τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής με την κατάρρευση της αγοράς στεγαστικών δάνειων χαμηλής εξασφάλισης και την αλόγιστη χρήση δομημένων επενδυτικών προϊόντων που εξαρτιόνταν άμεσα από τη δυνατότητα αποπληρωμής των δανείων από τα οποία παράγονταν, είχε ως αποτέλεσμα την παγκόσμια οικονομική ύφεση που έπληξε την Ευρώπη το 2008. Απειλώντας αρχικά, με χρεοκοπία τα αδύναμα κράτη-μελή της ευρωζώνης Ιρλανδία, Ελλάδα και Πορτογαλία και αναδεικνύοντας με αυτό τον τρόπο τις αδυναμίες της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση ως προς το οικονομικό σκέλος της οικονομικής και νομισματικής ένωσης.

Έτσι οδηγώντας προς διάλυση την ευρωζώνη όπου η αντίδραση των ηγετών της υπήρξε με καθυστέρηση και σπασμοδική στις επιταγές τόσο των οίκων αξιολόγησης όσο και των χρηματοπιστωτικών αγορών. Τέλος στα επόμενα έτη της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης πλήγηκαν και άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπως η Κύπρος αλλά και σημαντικές οικονομίες η Ισπανία και η Ιταλία.

2.2 : Η ΙΡΛΑΝΔΙΑ

Η Ιρλανδία, το 2008 ήταν η πρώτη χώρα κράτος-μέλος τη Ευρωπαϊκής Ένωσης που πλήγηκε από την οικονομική κρίση όχι λόγω κρατικών δαπανών αλλά λόγω κρατικού δανεισμού των τραπεζών για εγγύηση των καταθέσεων τόσο στο εσωτερικό όσο και στις θυγατρικές των τραπεζών στο εξωτερικό λόγω των ομολόγων των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής. Η οικονομία της κατέρρευσε με αποτέλεσμα να αυξηθεί η ανεργία από το 4 τοις εκατό στο 14 τοις εκατό αλλά και το Α.Ε.Π. της χώρας από το πλεόνασμα του 2007 σε έλλειμμα 32 τοις εκατό το 2010 το υψηλότερο στην ιστορία της ευρωζώνης.

Με το δημόσιο έλλειμμα να αυξάνεται με γοργούς ρυθμούς η κυβέρνηση αναγκάστηκε να ζητήσει βοήθεια από το ΔΝΤ και την Ευρωπαϊκή Ένωση την λεγόμενη συμφωνία διάσωσης των 67.500.000.000 δις στις 29 Νοέμβριου 2010. Τα 34 δις από το δάνειο ήταν για την στήριξη του χρηματοπιστωτικού τομέα της χώρας με αντάλλαγμα η κυβέρνηση να μειώσει το δημοσιονομικό της έλλειμμα κάτω του 3 τοις εκατό του Α.Ε.Π μέχρι το 2015. Παρολο αυτά ο οίκος αξιολόγησης Moody's μείωσε την χρηματοπιστωτική αξία της χώρας στην χαμηλότερη κατηγορία «junk»⁽⁷⁾.

7. <http://www.kathimerini.gr/432251/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/irlandia-to-teleSIGrafo-trise-kai-hypova8mish-moodyS>

Επιπλέον, η έκθεση του Δημοσιονομικού Νομισματικού Ταμείου το 2011 ήταν ιδιαίτερη ενθαρρυντική για την πρόοδο της αντιμετώπισης της κρίσης με αποτέλεσμα την έξοδο της χώρας στις διεθνείς αγορές το 2012. Τον Ιούλιο του 2012 πούλησε πάνω από 5.000.000.000 δις ευρώ σε μακροπρόθεσμο δημόσιο χρέος με επιτόκιο 5,9 τοις εκατό για τα επταετή ομολόγια και 6,1 τοις εκατό για τα οκταετή ομολόγια.

Το 2014 η οικονομία της χώρας έχει αναπτυχθεί περίπου κατά 2 τοις εκατό, ενώ η ανεργία έχει πέσει κάτω από το 13 τοις εκατό από το 15 τοις εκατό του 2012. Επιπροσθετως το Δουβλίνο ευελπιστεί ότι χωρίς μέτρα πιστώσεων ως ασφάλεια θα τα καταφέρει απέναντι στις διακυμάνσεις των αγορών ⁽⁸⁾.

Εικόνα 1 : Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΧΡΕΟΥΣ ΤΗΣ ΙΡΛΑΝΔΙΑΣ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ ΑΕΠ ⁽⁹⁾

2.3 : Η ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ

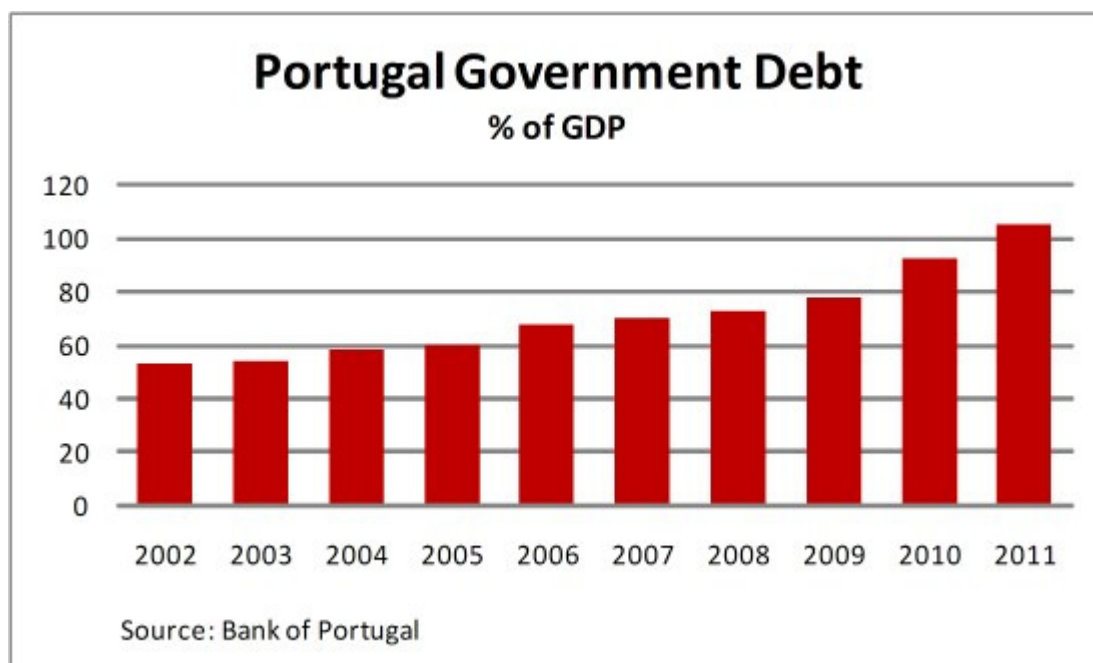
Η οικονομία της Πορτογαλίας ήδη από το 2002 έπρεπε να είχε καταφύγει στον ευρωπαϊκό μηχανισμό στήριξης λόγω του υψηλού πλεονάζοντος δημόσιου χρέους. Παρόλο αυτά ήταν από τα πρώτα θύματα της χρηματοπιστωτικής κρίσης που ξεκίνησε από τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής και ήρθε στην Πορτογαλία λόγω της πολιτικής της χώρας να αυξήσει τον αριθμό των απολυμένων δημοσίων υπάλληλων αλλά και να δίνει μόνονους και υψηλούς μισθούς στα ανωτέρα στελέχη της ανώτατης διοίκησης. Έτσι, η προσφυγή της Πορτογαλίας στον μηχανισμό στήριξης προεξοφλούνταν ως βέβαιη από πολλούς οικονομολόγους ως αποτέλεσμα των αναιμικών ρυθμών ανάπτυξης που παρουσίαζε ⁽¹⁰⁾

8. www.tovima.gr/finance/article/?qid=540260

9. <http://www.tradingeconomics.com/ireland/government-debt-to-gdp>

Ο οίκος αξιολόγησης Moody's υποβάθμισε την πιστοληπτική αξιολόγηση της χώρας από AA⁻ σε A⁺ λόγω της αργής μείωσης του δημοσιονομικού ελλείμματος της. Με συνέπεια να υποβάλλει αίτηση στο Δ.Ν.Τ. και την Ευρωπαϊκή Ένωση, για ένταξη σε πρόγραμμα διάσωσης για να σταθεροποιήσει τα δημοσιονομικά της ύψους 78 δισεκατομμυρίων ευρώ. Τα μέτρα αυτά πάθησαν με σκοπό την τακτοποίηση του γραφειοκρατικού δημόσιου τομέα όσο και των μακροχρόνιων κυβερνητικών σπαταλών. Μετά το πρόγραμμα του Δ.Ν.Τ., η Πορτογαλία φαίνεται να βαδίζει προς την σωστή κατεύθυνση, ως συνεπακόλουθο όμως της αυστηρής δημοσιονομικής πολιτικής ήταν η ανεργία να αυξηθεί σε πάνω από 15 τοις εκατό και αναμένεται να αυξηθεί περαιτέρω.

Η πρόγνωση για το χρέος της χώρας το Σεπτέμβριο 2012 ήταν στο 124 τοις εκατό του ΑΕΠ το 2014, ακλουθώντας μια πτωτική πορεία μετά το 2014. Το δημοσιονομικό έλλειμμα της χώρας το 2013 ήταν στο 118,5 τοις εκατό του ΑΕΠ με την οικονομία να περιγράφεται ως βιώσιμη με αποτέλεσμα να της δοθεί ένα επιπλέον έτος για μείωση του ελλείμματος. Τέλος η ύφεση στην οικονομία αναμένεται να διαρκέσει μέχρι το 2013 με το ΑΕΠ να μειώνεται κατά 3 τοις εκατό το 2012 και 1 τοις εκατό το 2013 με αποτέλεσμα το 2014 να επιστρέψει η ανάπτυξη της οικονομίας της Πορτογαλίας.⁽¹¹⁾

Εικόνα 2 : ΗΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΧΡΕΟΥΣ ΤΗΣ ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑΣ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ ΑΕΠ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2002-2011⁽¹²⁾

10.Γκίκας Χαρδουβέλης <<Το χρονικό της διεθνούς και συνεπακόλουθης ελληνικής και ευρωπαϊκής κρίσης , Αίτια, Αντιδράσεις, Επιπτώσεις και Προοπτική>>σελ32

11.βλέπε Χαρδουβέλης σελ82

12. <http://www.financialsense.com/contributors/john-rubino/next-up-portugal>

2.4 : Η ΙΣΠΑΝΙΑ

Η Ισπανία αποτελεί την πέμπτη οικονομία της Ε.Ε. μετά την Γερμανία, Γαλλία, Αγγλία και Ιταλία. Ο υψηλότερος βαθμός διασύνδεσης της οικονομίας της με τις άλλες ευρωπαϊκές οικονομίες των χωρών της Ένωσης, έκρινε σημαντικά την εξέλιξη της κρίσης όταν η Ισπανία μπήκε στο μάτι του κυκλώνα. Το χρέος της πριν την κρίση ήταν συγκριτικά χαμηλό σε σχέση με των υπολοίπων ευρωπαϊκών χωρών, πιο συγκεκριμένα ήταν κάτω από το 60 τοις εκατό του ΑΕΠ. της.

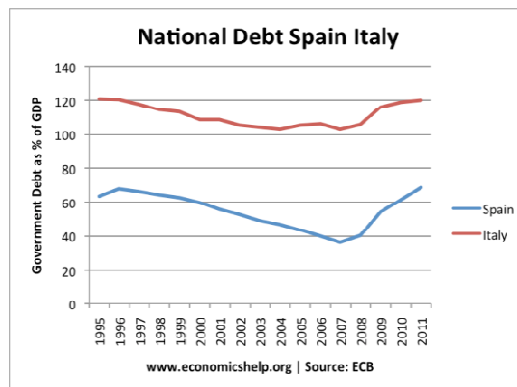
Το 2009 το χρέος αναμενόταν να φτάσει το 8 τοις εκατό του Α.Ε.Π. αλλά από το πλεόνασμα του 2007 στο 1.9 τοις εκατό, έφτασε σε έλλειμμα 11,1 τοις εκατό και το 2011 στο 64,4 τοις εκατό του ΑΕΠ της.

Το 2010 το υψηλό χρέος του ιδιωτικού τομέα όσο και η φούσκα των ακίνητων, που εξερράγη με το που έφτασε η οικονομική κρίση στην Ευρώπη το 2008 όταν σταμάτησαν και οι εισροές ξένων κεφαλαίων με αποτέλεσμα να καταστραφεί το τραπεζικό σύστημα της χώρας. Η φούσκα ήταν τόσο μεγάλη με απόρροια την ακραία αύξηση του δημοσιονομικού ελλείμματος. Επιπροσθέτως, προκάλεσε μεγάλα προβλήματα στις ισπανικές εγχώριες περιφερειακές τράπεζες και όχι τόσο στις μεγάλες διεθνές τράπεζες. Το σημαντικότερο είναι ότι η φούσκα θα είχε λιγότερη επίπτωση στην Ισπανία εάν χρηματοδοτείτο από την εγχώρια αποταμίευση κάτι που δεν συνέβη. Τέλος οδήγησε την κυβέρνηση της Ισπανίας να διαθέσει μεγάλα ποσά για την φερεγγυότητα αλλά και την διάσωση των τραπεζών.

Η διάσωση των τραπεζών και η κρίση του αύξησαν το έλλειμμα και οδήγησαν στην υποβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας της με αποτέλεσμα η κυβέρνηση να προχωρήσει στην λήψη δραστικών μέτρων όπως μειώσεις μισθών και προσλήψεων ώστε να μειωθεί το δημοσιονομικό έλλειμμα.⁽¹³⁾ Σημαντικότερο αγκάθι είναι η ανεργία η οποία μαστίζει την χώρα με ποσοστό 18 τοις εκατό το 2011 και το 2012 αυξήθηκε στο 24,3 τοις εκατό με περαιτέρω αύξηση το 2013.

Από το Οκτώβριο του 2012 η (ΕΚ,ΕΕ και ΔΝΤ) διαπραγματεύεται με την Ισπανία για την δημιουργία ενός προγράμματος οικονομικής ανάκαμψης το οποίο είναι απαραίτητο εάν η χώρα ζητήσει στήριξη από τον ευρωπαϊκό μηχανισμό EMS. Το 2012 η χώρα αντιμετώπιζε δυσκολίες στην πρόσβαση στις αγορές ομολόγων και έτσι το Euro group επιχορήγησε με 100 δισεκατομμύρια την Ισπανία.

13.βλέπε Χαρδουβέλης σελ.83

Εικόνα 3 : Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΧΡΕΟΥΣ ΤΗΣ ΙΣΠΑΝΙΑΣ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙ ΤΟΥ ΑΕΠ 1995-2011 ⁽¹⁴⁾

2.5 : Η ΙΤΑΛΙΑ

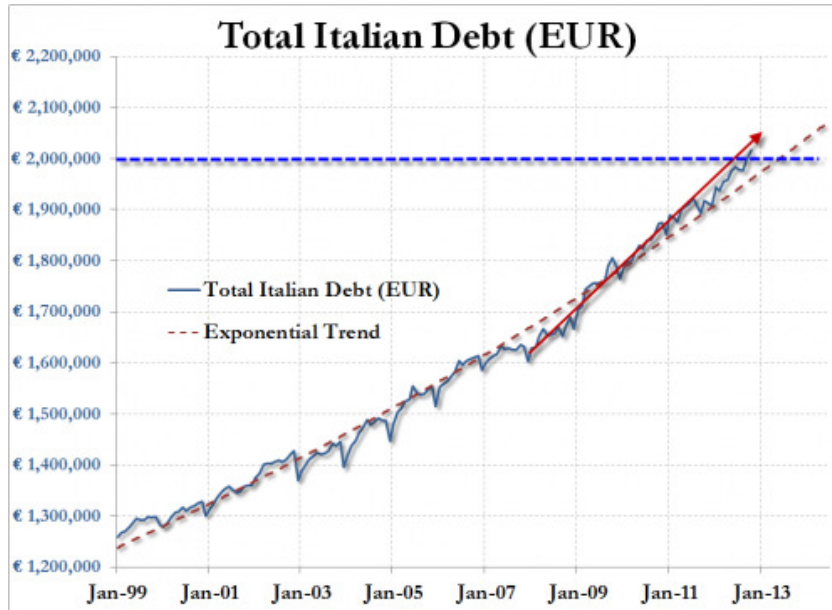
Η Ιταλία ανήκει στο ισχυρό γκρουπ της οικονομίας είναι η τρίτη οικονομία της Ευρώπης αλλά και η όγδοη παγκοσμίως. Επίσης είναι από τις μεγαλύτερες αγορές κρατικών ομολόγων στον κόσμο. Το 2009 συμπεριελήφθη στις χώρες με υψηλό δημόσιο χρέος από τον επίτροπο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, παρότι βρισκόταν σε καλύτερη οικονομική κατάσταση από τα υπόλοιπα ευρωπαϊκά κράτη. Λόγω της αργής οικονομικής ανάπτυξης, προβλήματα με την είσπραξη-καταβολή φορών, την μείωση επενδύσεων και έλλειψης εμπιστοσύνης της οικονομίας έτσι η χώρα οδηγήθηκε στην οικονομική κρίση.

Επιπροσθέτως, μειώθηκε η πιστοληπτική ικανότητα της χώρας από τους διεθνείς οίκους αξιολόγησης με αποτέλεσμα η χώρα να αποσοβήσει τον δανεισμό της από τον ευρωπαϊκό μηχανισμό στήριξης λαμβάνοντας μέτρα λιτότητας ύψους δεκαπέντε δισεκατομμυρίων ευρώ το 2012, 10,9 δισεκατομμυρίων ευρώ το 2013, 11,7 δισεκατομμυρίων ευρώ το 2014. Μείωσε το δημοσιονομικό της έλλειμμα από 4,2 τοις εκατό στο 2,9 τοις εκατό δεν κατάφερε να μειώσει την πορεία του δημόσιου χρέους συγκαταλέγοντας την χώρα στις πιο υπερχρεωμένες τις Ευρώπης.

Τέλος το χρέος της σε ποσοστό επί το ΑΕΠ αποτελεί το δεύτερο μεγαλύτερο της Ένωσης μετά το ελληνικό που είναι στην κορυφή, ως συνεπακόλουθο το 2013 το δημόσιο χρέος της έφτασε στο υψηλότερο ποσό στην ιστορίας με 2,05 τρισεκατομμύρια ευρώ. ⁽¹⁵⁾

14. <http://www.economicshelp.org/blog/5437/economics/Italian-debt-crisis>

15. <http://www.tovima.gr/vimagazino/views/article/?qid=491108>

Εικόνα 4 : ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ ΙΤΑΛΙΑΣ 1999-2013⁽¹⁶⁾

2.6 : Η ΚΥΠΡΟΣ

Η Κύπρος μέχρι το 2009 διέθετε αξιοζήλευτα οικονομικά μεγέθη, είχε υψηλή ανάπτυξη, χαμηλό ποσοστό ανεργίας, χαμηλό πληθωρισμό και δημοσιονομικό πλεόνασμα. Μετά το 2009 όμως η χώρα επηρεάζεται από την οικονομική κρίση εξαιτίας της απογείωσης του χρέους των ελληνικών κυβερνητικών ομολόγων κατά 75 τοις εκατό και αυτό οδήγησε τις κυπριακές τράπεζες στην δημιουργία τεράστιων ζημιών λόγω της τοποθέτησης μεγάλων ποσών στα ελληνικά ομολόγα και τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια προς την ελληνική οικονομία.

Το 2011 οι διεθνείς οίκοι αξιολόγησης απέκλεισαν την Κύπρο από τις διεθνείς αγορές με αποτέλεσμα να αυξηθεί το δημοσιονομικό δημόσιο χρέος της, η ανεργία αλλά να η ανάπτυξη να σημειώσει μεγάλη καμπή.

Έτσι στις 25 Ιουνίου του 2012 η κυπριακή οικονομία εντάσσεται στον ευρωπαϊκό μηχανισμό στήριξης λαμβάνοντας δάνειο ύψους 10 δισεκατομμυρίων ευρώ με τις έξι υποχρεώσεις: την διάσπαση της Λαϊκής τράπεζας σε δυο (καλή και κακή) αλλά και την συγχώνευση της με την τράπεζα Κύπρου με ανακεφαλοποίηση από τους μέτοχους, κατόχους αξιόγραφων και από τους καταθέτες με καταθέσεις άνω των 100.000 χιλιάδων ευρώ.⁽¹⁷⁾

Το 2013-2014 η ύφεση στην χώρα βαθαίνει με αλματώδης αύξηση της ανεργίας (ιδίως στους νέους) και παθαίνει σοβαρό πλήγμα ως χρηματοοικονομικό κέντρο της γύρω περιοχής. Τέλος το πρώτο εξάμηνο του 2013 παρατηρήθηκε ύφεση της οικονομίας με καλύτερη απόδοση του δημοσιονομικού ισοζυγίου εξαιτίας του Μνημονίου με αισιόδοξα μηνύματα για έξοδο στις αγορές από το 2015-2016.

16. <http://www.zero-hedge.com/news/2012-12-14/Italy-joins-two-trillion-debt-club>

17. www.kathimerini.gr/48352/article/epikerotita/politiki/I-kipros-i-trapeziki-krisi-kai-i-apostasi-tis-eurozwnis

2.7 : Η ΕΛΛΑΔΑ

Η Ελλάδα ανήκει στην κατηγορία των αναπτυγμένων χωρών του κόσμου και είναι μια ευέλικτη οικονομία με χαμηλή βάση. Η ελληνική οικονομία κάνει άλματα ανόδου μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και τον εμφύλιο πόλεμο επειδή είχε ξεκίνημα από χαμηλή βάση αλλά διακόπηκε λόγω των δυο πετρελαϊκών κρίσεων του 1973 και του 1979 καθώς και μετά την πτώση της χούντας.

Την 1 Ιανουαρίου 2002 η Ελλάδα, και οι άλλες έντεκα τότε χώρες της ευρωζώνης απέκτησαν κοινό νόμισμα, το ευρώ. Η ένταξη της Ελλάδας στη ζώνη του ευρώ έγινε το 2001 μετά την επιτυχή πορεία σύγκλισης των δημοσιονομικών μεγεθών και την ικανοποίηση κατά τη διάρκεια του 2000 των (τεσσάρων από τα πέντε) κριτήρια της συνθήκης του Μάαστριχτ (πληθωρισμός, έλλειμμα γενικής κυβέρνησης, δημόσιο χρέος, μηχανισμός συναλλαγματικών ισοτιμιών, μακροπρόθεσμο επιτόκιο δανεισμού). Το ακαθάριστο προϊόν συνέχισε να αυξάνεται με ρυθμούς άνω του ευρωπαϊκού μέσου όρου εν μέρει λόγω των επενδύσεων σε υποδομές σχετιζόμενες με τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004, αλλά κυρίως λόγω της ευκολίας πρόσβασης σε πιστώσεις για καταναλωτικές δαπάνες. Ωστόσο η Ελλάδα από το 2001 έως και το 2005 βρέθηκε να παραβιάζει το κριτήριο για έλλειμμα κάτω από 3% του Συμφώνου Σταθερότητας (το οποίο έχει σκοπό να διασφαλίζει ότι τα κράτη μετά την ένταξη στην ευρωζώνη και την ικανοποίηση των κριτηρίων του Μάαστριχτ, συνεχίζουν να τα τηρούν).

Από τα τέλη του 2009 και αρχές 2010, εξαιτίας συνδυασμού διεθνών (οικονομική κρίση) και τοπικών (ανεξέλεγκτες δαπάνες κατά την περίοδο μέχρι τις εκλογές του 2009) παραγόντων η ελληνική οικονομία αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα, καθώς έχει το δεύτερο μεγαλύτερο ετήσιο έλλειμμα κρατικού προϋπολογισμού και το δεύτερο μεγαλύτερο δημόσιο χρέος στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Στα μέσα του 2010, και μετά τις αποκαλύψεις ότι το δημοσιονομικό έλλειμμα της Ελλάδας έκλεισε για το 2009 σε επίπεδα πολύ πάνω από αυτά που θα καθιστούσαν το δημόσιο χρέος βιώσιμο, η ελληνική κυβέρνηση αδυνατούσε να δανειστεί με λογικά επιτόκια από τις αγορές για τη χρηματοδότηση του τρέχοντος δημοσιονομικού ελλείματος και την αναχρηματοδότηση του χρέους. Αποτέλεσμα ήταν ο άμεσος κίνδυνος στάσης πληρωμών του Ελληνικού Δημοσίου. Η προσπάθεια της κυβέρνησης να ανακτήσει την αξιοπιστία της χώρας στις διεθνείς αγορές και να πετύχει μείωση των επιτοκίων οδήγησε σε λήψη μέτρων μείωσης των δαπανών, τα οποία δεν κατάφεραν να ανατρέψουν το αρνητικό κλίμα. Κατόπιν αυτών η Ελλάδα κατέφυγε στη βοήθεια του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, που συγκρότησαν από κοινού μηχανισμό βοήθειας για την Ελλάδα. Η χρηματοδότηση από τον μηχανισμό στήριξης έγινε υπό τους όρους ότι η Ελλάδα θα λάβει μέτρα δημοσιονομικής προσαρμογής και, ειδικότερα, υπό τους όρους ότι θα λάβει μέτρα δημοσιονομικής εξυγίανσης. Με τη

χρηματοδότηση από το μηχανισμό αποφεύχθηκε ο άμεσος κίνδυνος στάσης πληρωμών της Ελλάδας, που θα είχε πιθανές ανεξέλεγκτες συνέπειες και για όλη τη ζώνη του ευρώ. Τα πρώτα μέτρα ανακοινώθηκαν από τον πρωθυπουργό την Κυριακή 2 Μαΐου 2010. Η Ελληνική Οικονομία⁽¹⁸⁾ συνέχισε να βρίσκεται σε κατάσταση δημοσιονομικής ανισορροπίας και το επόμενο διάστημα με αποτέλεσμα ένα χρόνο μετά, τον Ιούνιο του 2011, η κυβέρνηση να καταφύγει στην ψήφιση του μεσοπρόθεσμου προγράμματος, που περιλάμβανε νέα μέτρα λιτότητας και περικοπές. Επίσης τέθηκε θέμα πώλησης μέρους της δημόσιας περιουσίας και αναδιάρθρωσης ή «κουρέματος» του χρέους με σκοπό τη μακροπρόθεσμη μείωση του χρέους σε βιώσιμα επίπεδα.

Τον Ιανουάριο του 2009 ο οίκος αξιολόγησης Standard & Poor's υποβάθμισε τη μακροπρόθεσμη πιστοληπτική ικανότητα της Ελλάδας από A σε A- αυξάνοντας το κόστος δανεισμού της χώρας.

Το πραγματικό ετήσιο δημοσιονομικό έλλειμμα της τάξης του 15% για το 2009 σήμαινε ότι μέσα σε ένα χρόνο το δημόσιο χρέος αυξήθηκε από περίπου 110% σε πάνω από 125% ως ποσοστό του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος. Αυτό συνέβη διότι λόγω της διεθνούς οικονομικής κρίσης, αλλά και άλλων παραγόντων, υπήρχε στασιμότητα του ΑΕΠ και ύφεση ήδη από το 2008. Ως εκ τούτου το ετήσιο έλλειμμα απλά προστίθετο στο χρέος. Ο παρανομαστής (το ΑΕΠ) ήταν πλέον στάσιμος. Η τότε κυβέρνηση προσπάθησε να αποκρύψει τα δυσάρεστα αυτά δεδομένα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τις διεθνείς χρηματαγορές. Η προσπάθεια αυτή ήταν ωστόσο μάταιη αφού υπήρχαν δημοσιευμένοι κι άλλοι δείκτες, όπως το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου, που απεικόνιζαν ξεκάθαρα την έκταση του προβλήματος.

Λίγο μετά την κατάθεση του προϋπολογισμού υπήρξε νέα αρνητική εξέλιξη που αφορούσε την πιστοληπτική ικανότητα της Ελλάδας. Στις 8 Δεκεμβρίου ο οίκος Fitch υποβάθμισε για δεύτερη φορά την ελληνική οικονομία στο επίπεδο BBB+. Με την σειρά του ο οίκος Standard and Poor's προχώρησε στις 16 Δεκεμβρίου σε υποβάθμιση της ελληνικής οικονομίας, κρίνοντας το πρόγραμμα της κυβέρνησης για τη δημοσιονομική εξυγίανση της χώρας ανεπαρκές. Ακολούθησε τρίτη υποβάθμιση της ελληνικής οικονομίας, στις 23 Δεκεμβρίου, αυτή την φορά από τον οίκο Moody's.⁽¹⁹⁾

Από τα μέσα Ιανουαρίου του 2010 ξεκίνησε μία συνεχής άνοδος των spreads, που αναφερόταν συχνά στον τύπο ως ράλι ή κούρσα των spreads. Στις 21 Ιανουαρίου του 2010 το spread των 10ετών ομολόγων ξεπέρασε τις 300 μονάδες και στη συνέχεια ακολούθησε έντονα αυξητική πορεία ξεπερνώντας ακόμα και τις 1000 μονάδες τον Απρίλιο του 2010.

18. <http://www.imerisia.gr/article.asp?catid=26519&subid=2&pubid=113072311>

19. βλέπε Χαρδουβέλης σελ27

ΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

1.Πρώτο πακέτο οικονομικών μέτρων⁽²⁰⁾

Στα τέλη του Ιανουαρίου του 2010, ο πρωθυπουργός της Ελλάδας Γεώργιος Α. Παπανδρέου βρισκόταν στο Νταβός της Ελβετίας για το ετήσιο Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ. Στη διάρκεια του δέχτηκε έντονες πιέσεις από ξένους ηγέτες για άμεση λήψη μέτρων. Λίγο μετά την επιστροφή του από το Νταβός, στις 9 Φεβρουαρίου η κυβέρνηση ανακοίνωσε μέτρα για τον δημόσιο τομέα που περιλάμβαναν πάγωμα μισθών, περικοπές επιδομάτων 10%, περικοπές υπερωριών και οδοιοπορικών Η ανακοίνωση προκάλεσε αντιδράσεις και μία πανελλαδική απεργία της ΑΔΕΔΥ στις 10 Φεβρουαρίου.

2.Δεύτερο πακέτο οικονομικών μέτρων⁽²¹⁾

Στο επόμενο διάστημα άρχισε να αναφέρεται έντονα το ενδεχόμενο της στάσης πληρωμών. Για την αποφυγή του ενδεχομένου η κυβέρνηση έλαβε στις 3 Μαρτίου νέα σκληρά μέτρα. Τα οικονομικά μέτρα που λήφθηκαν ήταν:

- Μείωση 30% στα δώρα Χριστουγέννων, Πάσχα, αδειάς
- Μείωση 12% σε όλα τα επιδόματα του Δημοσίου
- Μείωση 7% στις αποδοχές υπαλλήλων ΔΕΚΟ, ΟΤΑ, ΝΠΙΔ
- Αύξηση ΦΠΑ από 4,5 στο 5%, από 9 στο 10%, από 19 στο 21%
- Αύξηση 15% στον φόρο της βενζίνης
- Επιβολή επιπλέον 10% έως 30% στους (ήδη υπάρχοντες) φόρους εισαγωγής επί της αξίας των περισσότερων εισαγόμενων αυτοκινήτων.
- Επαναφορά τεκμηρίων διαβίωσης σε όλα ανεξαιρέτως τα αυτοκίνητα (είχαν καταργηθεί τον Σεπτέμβριο του 2003), ακόμα και στα μικρότερου κυβισμού.
- Επέκταση των τεκμηρίων διαβίωσης σε όλα ανεξαιρέτως τα ακίνητα, ακόμα και στα μικρότερα.

Τα μέτρα αυτά προκάλεσαν αντιδράσεις και έγιναν μεγάλες απεργίες και πορείες στις 5 και 11 Μαρτίου.

3.Μνημόνιο και τρίτο πακέτο οικονομικών μέτρων⁽²²⁾

Η Ελλάδα δεν κατάφερε να βελτιώσει την θέση της στις διεθνείς αγορές παρά την λήψη των μέτρων, με αποτέλεσμα ενάμιση μήνα μετά να προσφύγει στην βοήθεια του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, που συγκρότησαν από κοινού μηχανισμό βοήθειας για την Ελλάδα. Η ανακοίνωση της προσφυγής στον μηχανισμό στήριξης έγινε στις 23 Απριλίου από τον πρωθυπουργό ο οποίος βρισκόταν εκείνη την ημέρα στο Καστελόριζο. Η Ελλάδα προχώρησε σε υπογραφή μνημονίου με το ΔΝΤ και την ΕΕ, για τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν, προκειμένου να ενεργοποιηθεί ο μηχανισμός

στήριξης. Τα μέτρα ανακοινώθηκαν από τον πρωθυπουργό την Κυριακή 2 Μαΐου και προέβλεπαν

- Αντικατάσταση του 13ου και 14ου μισθού των δημοσίων υπαλλήλων με επίδομα 500 Ευρώ σε όλους όσους έχουν αποδοχές μέχρι 3.000 Ευρώ και πλήρους κατάργησή των δύο μισθών για μεγαλύτερες αποδοχές
- Αντικατάσταση 13ης και 14ης σύνταξης με επίδομα 800 Ευρώ για συντάξεις ως 2500 Ευρώ.
- Περαιτέρω περικοπή επιδομάτων 8% στα επιδόματα των δημοσίων υπαλλήλων και 3% στους υπαλλήλους των ΔΕΚΟ όπου δεν υπάρχουν επιδόματα.
- Αύξηση του υψηλού συντελεστή ΦΠΑ από 21% σε 23%, του μεσαίου από 10% σε 11% (από 1η Ιουλίου 2010) και από 11% σε 13% (από 1η Ιανουαρίου 2011) και αντίστοιχα του χαμηλού στο 6,5% (από 1η Ιανουαρίου 2011).
- Αύξηση στον ειδικό φόρο κατανάλωσης σε καύσιμα, τσιγάρα και ποτά κατά 10%
- Αύξηση στις αντικειμενικές τιμές ακινήτων.
- Πρόσθεση ενός επιπλέον 10% στους φόρους εισαγωγής επί της αξίας των περισσότερων εισαγόμενων αυτοκινήτων.

Επίσης, το νομοσχέδιο προέβλεπε αλλαγές στα εργασιακά με αύξηση του ορίου απολύσεων και μείωση του κατώτατου μισθού. Επιπλέον, στο ασφαλιστικό προέβλεπε αύξηση στα όρια ηλικίας συνταξιοδότησης των γυναικών στον δημόσιο τομέα στα 65 χρόνια έως το τέλος του 2013 με έναρξη το 2011.

Την ανακοίνωση των μέτρων αυτών ακολούθησε πανελλαδική απεργία και ογκωδέστατη διαδήλωση στις 5 Μαΐου, στην οποία υπήρξε άγρια καταστολή από τις δυνάμεις τάξης και σημειώθηκαν σοβαρότατα επεισόδια. Η μεγάλη διαδήλωση σκιάστηκε από τον θάνατο τριών ανθρώπων (ανάμεσά τους μία έγκυος εργαζόμενη) από πυρκαγιά που ξέσπασε στην τράπεζα Μαρφίν επί της Σταδίου. Το μνημόνιο υπερψηφίστηκε επί της αρχής από τη βουλή την επόμενη μέρα, στις 6 Μαΐου. Υπέρ ψήφισαν 172 βουλευτές, από τον χώρο του ΠΑΣΟΚ και του ΛΑΟΣ, αλλά και η Ντόρα Μπακογιάννη από τον χώρο της ΝΔ (η οποία όμως καταψήφισε τα μέτρα που αφορούσαν περικοπές και μειώσεις στην ψηφοφορία κατ' άρθρο και υπερψήφισε το πακέτο επί της αρχής και επί των διαρθρωτικών αλλαγών). Από την πλευρά του ΠΑΣΟΚ, διαφοροποιήθηκαν και δεν τα υπερψήφισαν τρεις βουλευτές (Γιάννης Δημαράς, Σοφία Σακοράφα και Βασίλης Οικονόμου) οι οποίοι αμέσως διεγράφησαν από την κοινοβουλευτική ομάδα του κόμματος, που απέμεινε πλέον με 157 βουλευτές.

Η πρώτη δανειακή σύμβαση εγκρίθηκε από το ΔΝΤ σε μία έντονη συνεδρίαση του συμβουλίου διευθυντών του στις 9 Μαΐου. Περίπου ένα στα τρία μέλη του συμβουλίου, που εκπροσωπούσαν περίπου 40 μη-Ευρωπαϊκές χώρες της Μέσης Ανατολής, της Ασίας και της Λατινικής Αμερικής, με την απρόσμενη συνδρομή της Ελβετίας, προέβαλαν ενστάσεις αναφορικά με το πρόγραμμα διάσωσης, το οποίο ισχυρίστηκαν ότι θα αποδεικνυόταν "κακοσχεδιασμένο και μη βιώσιμο" και θα αποτύγχανε, αν δεν αναλάμβαναν μέρος του βάρους οι πιστωτές με μια αναδιάρθρωση του ελληνικού χρέους προς τον ιδιωτικό τομέα.

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΜΕΣΟΠΡΟΘΕΣΜΟ ⁽²³⁾

Το μεσοπρόθεσμο προβλέπει μία σειρά από μέτρα για τον περιορισμό των δαπανών και αύξησης των εσόδων. Περιορίζονται μισθολογικές και λειτουργικές δαπάνες και προστίθενται νέα φορολογικά μέτρα. Ιδρύεται οργανισμός Αποκρατικοποιήσεων (Ταμείο Δημόσιας Περιουσίας) με σκοπό την αξιοποίηση της δημόσιας περιουσίας. Στόχος είναι έσοδα 50 δις από αποκρατικοποιήσεις

Στα φορολογικά μέτρα του μεσοπρόθεσμου περιλαμβάνονταν τα εξής:

- Αλλαγή φορολογικής κλίμακας με επιβάρυνση σε όλους όσους δηλώνουν εισόδημα πάνω από 8.000 Ευρώ
- Έκτατη εισφορά για όλους όσους έχουν εισόδημα πάνω από 12.000 Ευρώ
- Μετάβαση σε ανώτερη κλίμακα ΦΠΑ προϊόντων και υπηρεσιών εστίασης.
- Επιβολή κλιμακωτής αντικειμενικής δαπάνης κατοικίας
- Επιβολή ετήσιου τέλους για τους ελεύθερους επαγγελματίες και τους επιτηδευματίες
- Επιβολή ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης για την καταπολέμηση της ανεργίας ύψους 2%
- Επιβολή Ειδικής Εισφοράς Συνταξιούχων Επικουρικής Ασφάλισης που θα παρακρατείται μηνιαία
- Αύξηση του ποσοστού παρακράτησης ΛΑΦΚΑ σε όλες τις συντάξεις άνω των 1450 ευρώ, από 4% έως 10% που ίσχυε μέχρι τότε, σε 6% έως 14%.

Στα εργασιακά υπήρξαν επίσης σημαντικές αλλαγές:

- Θεσπίζεται μέτρο εργασιακής εφεδρείας για οργανισμούς που καταργούνται.
- Όσοι προσλαμβάνονται χωρίς επαγγελματική εμπειρία θα αμείβονται με μισθό χαμηλότερο κατά 20% από το όριο της Εθνικής Συλλογικής Σύμβασης

- Η διάρκεια των συμβάσεων ορισμένου χρόνου πηγαίνει από τα 2 στα 3 χρόνια.

Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016⁽²⁴⁾

Οι διαπραγματεύσεις διαρκείας της κυβέρνησης με την τρόικα κατέληξαν στην κατάρτιση του μεσοπρόθεσμου πλαισίου δημοσιονομικής στρατηγικής 2013-2016. Το πολυνομοσχέδιο κατατέθηκε στη βουλή στις 5 Νοεμβρίου, σε ένα άρθρο 216 σελίδων, με τη διαδικασία του κατεπείγοντος. Προέβλεπε μέτρα ύψους 18,9 δις Ευρώ, από τα οποία τα 9,4 δις αφορούν το έτος 2013. Υπερψηφίστηκε στις 7 Νοεμβρίου με 153 ψήφους από τις κοινοβουλευτικές ομάδες της ΝΔ και του ΠΑΣΟΚ, στις οποίες υπήρξαν και βουλευτές που διαφοροποιήθηκαν.

Στο πακέτο μέτρων περιλαμβάνονταν μεταξύ άλλων:

- Αύξηση των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης κατά 2 έτη, από 1-1-2013
- Μείωση στις συντάξεις από 5 έως και 15%, από τα 1.000 ευρώ και άνω
- Μειώσεις στο εφάπαξ έως 83%
- Κατάργηση της καθολικότητας της Εθνικής Γενικής Συλλογικής Σύμβασης Εργασίας
- Κατάργηση των Δώρων Χριστουγέννων και Πάσχα, όπως και των επιδομάτων αδειάς για τους δημοσίους υπαλλήλους και συνταξιούχους
- Μείωση χρόνου προειδοποίησης για απολύσεις σε 4 αντί 6 μήνες
- Περικοπές στα ειδικά μισθολόγια
- Ένταξη στο ενιαίο μισθολόγιο των εργαζομένων στις ΔΕΚΟ
- Εφαρμογή διαθεσιμότητας ενός έτους, με μειωμένο μισθό σε μόνιμους υπαλλήλους του δημοσίου, οι θέσεις των οποίων καταργούνται
- Κατάργηση των πολυάριθμων οικογενειακών επιδομάτων και αντικατάστασής τους από το ενιαίο επίδομα στήριξης τέκνων
- Αύξηση φόρου στο υγραέριο κίνησης κατά 23 λεπτά
- Εισαγωγή έκτακτης εισφοράς στα φωτοβολταϊκά
- Αντίτιμο 25 ευρώ για εισαγωγή σε νοσοκομείο.

Στις 22 Δεκεμβρίου 2012 ψηφίστηκε ο προϋπολογισμός για το 2013, χωρίς διαρροές για την κυβέρνηση. Στις 28 Απριλίου 2013 ψηφίστηκε από τη βουλή το πολυνομοσχέδιο του Υπουργείου Οικονομικών που περιείχε σημαντικές αλλαγές σε μία σειρά επαγγελματικών κλάδων. Το πολυνομοσχέδιο υπερψηφίστηκε από 168 βουλευτές της κυβερνητικής πλειοψηφίας, άλλα και ανεξάρτητους. Αντιδράσεις για διατάξεις του πολυνομοσχεδίου σημειώθηκαν κυρίως στο χώρο της εκπαίδευσης που

οδήγησαν την κυβέρνηση στην απόφαση της επιστράτευσης των εκπαιδευτικών. Αυτή υπήρξε η 4η επιστράτευση επαγγελματικού κλάδου τον τελευταίο χρόνο.

Τέλος, υπάρχουν κάποιες αντισυνταγματικές διατάξεις⁽²⁵⁾ όσον αφορά την τήρηση των Μνημονίων και τα Μεσοπρόθεσμα. Σύμφωνα με το συνταγματολόγο καθηγητή του Πανεπιστημίου Αθηνών Γεωργίου Κασιμάτη, το "Μνημόνιο" περιλάμβανε σειρά αντισυνταγματικών διατάξεων, όπως:

- η εξουσιοδότηση του Υπουργού Οικονομικών να υπογράφει εκ μέρους της Ελληνικής Δημοκρατίας χωρίς την έγκριση της Βουλής (κάτι τέτοιο προκύπτει από τους νόμους Ν.3845/2010 και Ν.3847/2010)
- η παραίτηση της Ελλάδας από κάθε ασυλία σε περίπτωση αδυναμίας αποπληρωμής αυτού του δανείου ή προηγούμενων δανείων

Αυτό που κρίνει ο Γ. Κασιμάτης ως ουσιαστικά αντισυνταγματικό είναι η δανειακή σύμβαση και όχι το μνημόνιο, κυρίως γιατί υπογράφηκε έμμεσα χωρίς την έγκριση των 3/5 της ελληνικής Βουλής σε συνδυασμό με τους «λεόντειους» όρους που εισάγει εις βάρος της Ελλάδας. Το ίδιο το μνημόνιο, ακριβώς επειδή δεν αποτελεί διεθνή σύμβαση, κρίθηκε από το ΣΤΕ συνταγματικό.

Οι παραπάνω θέσεις αμφισβητήθηκαν από το συνταγματολόγο καθηγητή του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Αντώνη Μανιτάκη.

20. [http://el.wikipedia.org/wiki/ελληνική οικονομική κρίση χρέους](http://el.wikipedia.org/wiki/ελληνική_οικονομική_κρίση_χρέους)

21. [http://el.wikipedia.org/wiki/ελληνική οικονομική κρίση χρέους](http://el.wikipedia.org/wiki/ελληνική_οικονομική_κρίση_χρέους)

22. [http://el.wikipedia.org/wiki/ελληνική οικονομική κρίση χρέους](http://el.wikipedia.org/wiki/ελληνική_οικονομική_κρίση_χρέους)

23. [http://el.wikipedia.org/wiki/ελληνική οικονομική κρίση χρέους](http://el.wikipedia.org/wiki/ελληνική_οικονομική_κρίση_χρέους)

24. [http://el.wikipedia.org/wiki/ελληνική οικονομική κρίση χρέους](http://el.wikipedia.org/wiki/ελληνική_οικονομική_κρίση_χρέους)

25 [http://el.wikipedia.org/wiki/ελληνική οικονομική κρίση χρέους](http://el.wikipedia.org/wiki/ελληνική_οικονομική_κρίση_χρέους)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο : Η ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

Η παγκόσμια χρηματοοικονομική κρίση την περίοδο 2007-2008 και η κρίση του Ευρώ ήταν η αφορμή για την δημιουργία μιας σειράς μεταρρυθμίσεων με πρωταρχικό στόχο την επαρκή ρύθμιση και εποπτεία του χρηματοπιστωτικού συστήματος και γενικότερα την αποφυγή μιας τραπεζικής κρίσης σε δημοσιονομική κρίση ή και το αντίστροφο.

Η Τραπεζική Ένωση αποτελεί το σύνολο αυτής της διαδικασίας, η οποία χωρίζεται σε τρεις επιμέρους κατηγορίες:

(α) Ενιαία Εποπτική Αρχή

Υπό την ευθύνη της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ), η οποία θα είναι σε άμεση συνεργασία με τις εθνικές εποπτικές αρχές με σκοπό να εφαρμόζονται νέοι κοινοί κανόνες σε θέματα που αφορούν την τραπεζική λειτουργία, όπως παραδείγματος χάρι την αδειοδότηση, την εποπτεία, το ρυθμιστικό πλαίσιο αλλά και γενικότερα σε ζητήματα που αφορούν στην επάρκεια κεφαλαίων και στη ρευστότητα.

(β) Ενιαίος Μηχανισμός Διευθέτησης

Πλαίσιο στο οποίο θα κρίνεται αν μια τράπεζα πρέπει να εξυγιανθεί (εκκαθαριστεί) και λήψη των αντίστοιχων μέτρων με την υπαγωγή της εκάστοτε περίπτωσης στον λεγόμενο SRM (Single Resolution Mechanism = Μηχανισμός Ενιαίου Ψηφίσματος) σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Στο ίδιο πλαίσιο θα δημιουργηθεί κοινό ευρωπαϊκό ταμείο, το οποίο θα καλύπτει τα χρηματοδοτικά κενά της διαδικασίας μεταφοράς στοιχείων ενεργητικού.

(γ) Ενιαίο Σύστημα Εγγύησης Καταθέσεων

Δεν έχει επιτευχθεί κάποια πρόοδος στην δημιουργία ενός κοινού ευρωπαϊκού ταμείου εγγύησης καταθέσεων το οποίο κατά πολλούς, αν και εφόσον επιτευχθεί, θα αποτελεί την μεγαλύτερη μορφή ευρωπαϊκής ενοποίησης έως σήμερα.

Πρέπει να σημειωθεί ότι όλες οι παράμετροι της Τραπεζικής Ένωσης θα υπάγονται στο Single Rulebook (ενιαίο σύνολο ρυθμιστικών κανόνων που έχει ως στόχο να παράσχει ένα ενιαίο σύνολο εναρμονισμένων κανόνων προληπτικής εποπτείας όπου τα όργανα μέσα στην Ε.Ε. θα πρέπει να σεβαστούν).

Επίσης, εντάσσονται υποχρεωτικά όλες οι χώρες-μέλη της Ευρωζώνης αλλά και εθελοντικά όσες από τις υπόλοιπες χώρες-μέλη της Ε.Ε. το επιθυμούν.

Τι είναι και πως λειτουργεί το κοινό ταμείο διευθέτησης;

Το κοινό ταμείο διευθέτησης προσφέρει την δυνατότητα της μεσοπρόθεσμης χρηματοδότησης προβληματικών ευρωπαϊκών τραπεζών στο οποίο καλούνται να συνεισφέρουν τουλάχιστον οι χώρες της Ευρωζώνης. Το ταμείο έχει ως στόχο της

τάξεως του 1% των καλυπτόμενων καταθέσεων των τραπεζών της τραπεζικής ένωσης, δηλαδή περίπου 55 δις. με διάστημα επίτευξης τα 8 έτη.

Πότε και πώς θα ενεργοποιείται ο μηχανισμός εκκαθάρισης;

Ο μηχανισμός εκκαθάρισης είναι ένας μηχανισμός ο οποίος καλεί την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα να αξιολογεί ότι μια τράπεζα απέτυχε ή οδεύει προς αποτυχία. Ένα ακόμη όργανο το οποίο είναι σε θέση να αξιολογεί την πορεία μιας τράπεζας είναι και η επιτροπή του SRM, η οποία θα μπορεί να προβεί σε μια αντίστοιχη αξιολόγηση εφόσον έχει ενημερωθεί η ΕΚΤ και εκείνη δεν έχει ανταποκριθεί εντός 3 ημερών.

Αυτός ο μηχανισμός θα μπορεί να εκτιμά αν η εκάστοτε περίπτωση συνιστά συστηματική απειλή ή αν υπάρχει κάποια εναλλακτική λύση. Σε αυτή την περίπτωση, υλοποιείται ένα σχέδιο διευθέτησης με τα προβλεπόμενα μέτρα εκκαθάρισης και χρηματοδότησης, το οποίο υποβάλλεται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή προς αποδοχή ή διατύπωση διαφορών παρατηρήσεων.

Μια εφαρμογή του μηχανισμού εκκαθάρισης θεωρείται το μοντέλο που εφαρμόστηκε στην κρίση της Κύπρου αλλά και αυτό που θα εφαρμόζεται ευρύτερα από εδώ και στο εξής σε αντίστοιχες περιπτώσεις.

Το λεγόμενο bail-in (διάσωση εκ των έσω) μετατρέπει το ενεργητικό της τράπεζας σε κεφάλαια της ίδιας της τράπεζας με σκοπό να αποφευχθούν οποιεσδήποτε ζημιές σε περίπτωση αφερεγγυότητας της τράπεζας. Όσον αφορά τις καταθέσεις, εάν δεν ξεπερνούν τα 100.000 ευρώ ανά δικαιούχο και λογαριασμό είναι διασφαλισμένες.

Τι είναι και πως λειτουργεί το bail-in;

Ο μηχανισμός bail-in (διάσωση εκ των έσω) σταθεροποιεί μια αποτυχημένη τράπεζα έτσι ώστε να συνεχίσει να παρέχει βασικές υπηρεσίες, χωρίς την ανάγκη στήριξης από δημόσιους πόρους (bail-out).

Η ανακεφαλαιοποίηση μέσω της υποτίμησης των υποχρεώσεων αλλά και την μετατροπή τους σε κεφάλαιο δίνει την δυνατότητα στην τράπεζα να συνεχίσει να δρα ως οικονομική μονάδα με αποτέλεσμα τη μη διατάραξη του χρηματοπιστωτικού συστήματος που θα μπορούσε να ήταν κάποια συνέπεια από τη μη παροχή υπηρεσιών της. Με αυτή την ενέργεια δίνεται χρόνος στην τράπεζα για αναδιοργάνωση ή κατάργηση δραστηριοτήτων της τράπεζας με συντεταγμένο τρόπο.

Στην περίπτωση απόφασης για bail-in σε μια τράπεζα όποιες απώλειες αφορούν αρχικά τους μετόχους και άλλους πιστωτές οι οποίοι έχουν επενδύσει στο τραπεζικό κεφάλαιο.

Οι καταθέσεις ιδιωτών κάτω των 100.000 ευρώ είναι προστατευμένες σε οποιαδήποτε περίπτωση ενώ οι καταθέσεις άνω των 100.000 ευρώ που αντιστοιχούν σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις έγκειται στις χώρες-μέλη να εξαντλήσουν τα περιθώρια ευελιξίας ώστε να τις εξαιρέσουν από το bail-in.

Οφέλη της Τραπεζικής Ένωσης

Σύμφωνα με εκτιμήσεις, η Τραπεζική Ένωση θα δημιουργήσει ασφάλεια στο σύνολο των ευρωπαϊκών τραπεζών και θα υπάρξει μια ισοστάθμιση στο κόστος δανεισμού. Συγχρόνως, θα μειωθεί το φαινόμενο της απόσυρσης καταθέσεων από ευρωπαϊκές οικονομίες που αντιμετωπίζουν διάφορα προβλήματα.

Κριτική για την Τραπεζική Ένωση

Τα βήματα τα οποία σημειώνονται στο θέμα της Τραπεζικής Ένωσης έχουν θετικό αντίκτυπο κυρίως για τις δύο πρώτες κατηγορίες, δηλαδή την Ενιαία Εποπτική Αρχή και τον Ενιαίο Μηχανισμό Διευθέτησης, όχι όμως και σε ότι αφορά την τρίτη κατηγορία, το Ενιαίο Σύστημα Εγγύησης Καταθέσεων. Ενστάσεις διατυπώνονται για τον χρόνο αλλά και την ποιότητα υλοποίησης του κοινού ταμείου εξυγίανσης, το οποίο ανέρχεται στα 55 δις. και με χρόνο χρηματοδότησης τα 8 χρόνια.

Ποιο είναι το επόμενο στάδιο;

Οι 17 χώρες-μέλη της Ευρωζώνης θα χρηματοδοτούν το ταμείο εξυγίανσης (το οποίο ανέρχεται στο ύψος των 55 δις.) όπου το 60% θα συγκεντρωθεί στην διάρκεια των 2 επόμενων ετών και το υπόλοιπο στα επόμενα 6 έτη.

Ο μηχανισμός SRM (μηχανισμός εκκαθάρισης) θα ισχύσει τον Ιανουάριο του 2015, με τις λειτουργίες bail-in (διάσωσης εκ των έσω) και resolution (διευθέτησης) να τίθενται σε ισχύ τον Ιανουάριο του 2016.

Επιτυχία εγχειρήματος

Η Τραπεζική Ένωση θα είναι ένα επιτυχημένο εγχείρημα εάν η ΕΚΤ, ο ρόλος της οποίας θα είναι διπλός, δηλαδή εκτός από νομισματική θα είναι και εποπτική αρχή, θα είναι αποτελεσματική ως προς τα καινούργια καθήκοντα αλλά και κυρίως με την συνεργασία της με τους εθνικούς φορείς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο : ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΦΩΝΟ

4.1 : Ορισμός δημοσιονομικού συμφώνου

Τον Δεκέμβριο του 2011, στην Σύνοδο Κορυφής που διεξήχθη στις Βρυξέλλες και εν μέσω οικονομικής κρίσης αποφασίστηκε η αλλαγή των Συνθηκών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για αυστηρότερη δημοσιονομική πειθαρχία. Το θέμα αυτό οδεύει σε μια διακυβερνητική Συμφωνία μεταξύ των εικοσιτριών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δηλαδή τις χώρες-μελή της ευρωζώνης (δεκαεπτά) και ακόμη έξι μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης με εθνικό νόμισμα (Δανία, Λετονία, Λιθουανία, Πολωνία, Ρουμανία, Βουλγαρία), η Ουγγαρία, η Σουηδία και Τσεχία ανακοίνωσαν ότι θα θέσουν το θέμα στα κοινοβούλια τους. Τέλος, το Ηνωμένο Βασίλειο αρνήθηκε να συμμετάσχει. Επιπλέον, η ολοκλήρωση αυτής της συμφωνίας ίσως έχει ολοκληρωθεί μέχρι τον Μάρτιο του 2012 και τεθεί σε ισχύ από τον Ιανουάριο του 2013.

Επιπροσθέτως, τα περισσότερα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης καλούνται να εφαρμόσουν πολύ πιο αυστηρά δημοσιονομικά κριτήρια, καθώς τίθενται σε ισχύ οι νέοι κανόνες για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης που προβλέπει το Δημοσιονομικό Σύμφωνο.

Το λεγόμενο Δημοσιονομικό Σύμφωνο έχει επικυρωθεί από τις 16 εκ των 25 χωρών-μελών της Ε.Ε., που το αποδέχθηκαν. Η Βρετανία και η Τσεχία αποφάσισαν να μην υιοθετήσουν το σύμφωνο, που πάντως ούτως ή άλλως είναι νομικά δεσμευτικό για τις χώρες που ανήκουν στην ευρωζώνη (18μελή). Μόνον οι χώρες που έχουν επικυρώσει το Δημοσιονομικό Σύμφωνο θα μπορούν να ζητήσουν κεφάλαια από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (ΕΜΣ), το μόνιμο ταμείο διάσωσης της ΕΕ.

Το Σύμφωνο υπαγορεύει ότι οι χώρες που το έχουν επικυρώσει πρέπει να ενσωματώσουν τον λεγόμενο «χρυσό κανόνα», τους ισοσκελισμένους προϋπολογισμούς στα Συντάγματά τους. Ενώ προβλέπει επίσης την δημιουργία αυτόματων διορθωτικών μηχανισμών - περικοπές δαπανών, αυξήσεις φόρων όταν ο στόχος αυτός δεν επιτυγχάνεται.

Τα λεγόμενα διαρθρωτικά ελλείμματα, που δεν συνδέονται με τις προσωρινές συνέπειες των οικονομικών υφέσεων, πρέπει να περιορίζονται κάτω από το 0,5% του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος (ΑΕΠ) κάθε χώρας. Εξαιρέσεις επιτρέπονται μόνο σε εξαιρετικές περιστάσεις. Οι χώρες, που το δημόσιο χρέος υπερβαίνει το όριο που έχει θέσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (60% του ΑΕΠ), καλούνται να το μειώνουν κατά 5% ανά έτος.

Αντιστρόφως, οι χώρες που τηρούν το όριο μπορούν να έχουν υψηλότερα διαρθρωτικά ελλείμματα, έως και 1% του ΑΕΠ τους. Οι χώρες με ελλείμματα που υπερβαίνουν το 3% του ΑΕΠ τους θα αντιμετωπίζουν αυτόματα κυρώσεις, εκτός αν μια πλειοψηφία κρατών-μελών της ευρωζώνης το αποτρέψει. Πολλές χώρες απέχουν πολύ από αυτούς τους στόχους, όπως η Γαλλία, η οποία είχε κληθεί να καταβάλλει μεγάλες προσπάθειες το 2013 για να φθάσει το όριο του 3%.

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο εντέλλεται να κρίνει εάν και κατά πόσον οι χώρες εφαρμόζουν τους κανόνες για τα δημοσιονομικά τους όπως οφείλουν και θα είναι σε θέση να τους επιβάλλει πρόστιμα που θα ανέρχονται έως και στο 0,1% του ΑΕΠ τους εάν θεωρεί ότι τους παραβιάζουν.

4.2 : Άρθρα δημοσιονομικού συμφώνου⁽²⁶⁾

I. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

ΑΡΘΡΟ 1

1. Με την παρούσα συνθήκη, τα συμβαλλόμενα μέρη συμφωνούν, ως κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να ενισχύσουν τον οικονομικό πυλώνα της οικονομικής και νομισματικής ένωσης, θεσπίζοντας ένα σύνολο κανόνων που αποβλέπει στην προώθηση της δημοσιονομικής πειθαρχίας μέσω ενός δημοσιονομικού συμφώνου, στην ενίσχυση του συντονισμού των οικονομικών πολιτικών τους και στη βελτίωση της διακυβέρνησης της ζώνης του ευρώ, υποστηρίζοντας με αυτόν τον τρόπο την υλοποίηση των στόχων της Ευρωπαϊκής Ένωσης για βιώσιμη ανάπτυξη, απασχόληση, ανταγωνιστικότητα και κοινωνική συνοχή.

2. Η παρούσα συνθήκη ισχύει πλήρως για τα συμβαλλόμενα μέρη με νόμισμα το ευρώ. Ισχύει επίσης και για τα υπόλοιπα συμβαλλόμενα μέρη, στον βαθμό και υπό τους όρους που καθορίζονται στο άρθρο 14.

II. ΣΥΝΟΧΗ ΚΑΙ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΑΡΘΡΟ 2

1. Η παρούσα συνθήκη εφαρμόζεται και ερμηνεύεται από τα συμβαλλόμενα μέρη σύμφωνα με τις Συνθήκες που αποτελούν το θεμέλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ιδίως το άρθρο 4 παράγραφος 3 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, και με το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συμπεριλαμβανομένων των κανόνων διαδικασίας οσάκις απαιτείται η θέσπιση πράξεων παράγωγου δικαίου.

2. Η παρούσα συνθήκη εφαρμόζεται στο μέτρο που είναι συμβατή με τις Συνθήκες που αποτελούν το θεμέλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και με το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Δεν θίγει τις αρμοδιότητες της Ένωσης να ενεργεί στον τομέα της οικονομικής ένωσης.

26. european-council.europa.eu/media/639238/06_-_tscg.el.12.pdf

III. ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΦΩΝΟ

ΑΡΘΡΟ 3

1. Επιπρόσθετα και υπό την επιφύλαξη των υποχρεώσεών τους δυνάμει του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα συμβαλλόμενα μέρη εφαρμόζουν τους κανόνες που καθορίζονται στην παρούσα παράγραφο:

α) η δημοσιονομική θέση της γενικής κυβέρνησης συμβαλλόμενου μέρους πρέπει να είναι ισοσκελισμένη ή πλεονασματική,

β) ο κανόνας του στοιχείου α) θεωρείται ότι τηρείται αν το ετήσιο διαρθρωτικό ισοζύγιο της γενικής κυβέρνησης αντιστοιχεί στον ανά χώρα καθορισθέντα μεσοπρόθεσμο στόχο, όπως ορίζεται στο αναθεωρημένο Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης, με καθορισμό του κατώτερου ορίου για το διαρθρωτικό έλλειμμα στο 0,5% του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος σε τιμές αγοράς. Τα συμβαλλόμενα μέρη εξασφαλίζουν την ταχεία σύγκλιση προς τον αντίστοιχο μεσοπρόθεσμο στόχο τους. Το χρονοδιάγραμμα μιας τέτοιας σύγκλισης θα προτείνεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, λαμβανομένων υπόψη των ανά χώρα κινδύνων βιωσιμότητας. Η πρόοδος που συντελείται προς την κατεύθυνση του μεσοπρόθεσμου στόχου και τήρηση του στόχου αυτού αξιολογούνται βάσει συνολικής εκτίμησης με σημείο αναφοράς το διαρθρωτικό ισοζύγιο, συμπεριλαμβανομένης μιας ανάλυσης δαπανών χωρίς να υπολογίζονται τα μέτρα διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων, σύμφωνα με το αναθεωρημένο Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης,

γ) τα συμβαλλόμενα μέρη μπορούν προσωρινά να αποκλίνουν από τον αντίστοιχο μεσοπρόθεσμο στόχο τους ή από την πορεία προσαρμογής για την επίτευξη του μόνο υπό εξαιρετικές περιστάσεις, όπως καθορίζονται στην παράγραφο 3 στοιχείο β),

δ) όταν ο λόγος του χρέους της γενικής κυβέρνησης προς το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν σε τιμές αγοράς είναι αισθητά χαμηλότερος της τιμής αναφοράς του 60% και όταν οι κίνδυνοι από την άποψη της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας των δημόσιων οικονομικών είναι περιορισμένοι, το οριζόμενο για τον μεσοπρόθεσμο στόχο κατώτατο όριο που προβλέπεται στο στοιχείο β) μπορεί να αυξηθεί για να φθάσει σε διαρθρωτικό έλλειμμα που δεν θα υπερβαίνει το 1,0% του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος σε τιμές αγοράς,

ε) σε περίπτωση που παρατηρούνται σημαντικές αποκλίσεις από τον μεσοπρόθεσμο στόχο ή την πορεία προσαρμογής σε αυτόν, τίθεται αυτομάτως σε λειτουργία διορθωτικός μηχανισμός. Ο μηχανισμός περιλαμβάνει την υποχρέωση του συγκεκριμένου συμβαλλόμενου μέρους να εφαρμόσει μέτρα για τη διόρθωση των αποκλίσεων εντός ορισμένης προθεσμίας.

2. Οι κανόνες που καθορίζονται στην παράγραφο 1 ισχύουν στο εθνικό δίκαιο των συμβαλλόμενων μερών το αργότερο ένα έτος μετά την έναρξη ισχύος της παρούσας συνθήκης μέσω διατάξεων δεσμευτικού και μόνιμου χαρακτήρα, κατά προτίμηση συνταγματικού, ή άλλως διατάξεων των οποίων η πλήρης τήρηση και εκπλήρωση κατοχυρώνονται μέσω των διαδικασιών που διέπουν τον εθνικό προϋπολογισμό. Τα

συμβαλλόμενα μέρη θεσπίζουν σε εθνικό επίπεδο τον διορθωτικό μηχανισμό που αναφέρεται στην παράγραφο 1 στοιχείο ε) βάσει κοινών αρχών που πρέπει να προταθούν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, όσον αφορά κυρίως τον χαρακτήρα, την έκταση και το χρονοδιάγραμμα της διορθωτικής δράσης που πρέπει να αναληφθεί, ακόμη και σε περίπτωση που συντρέχουν εξαιρετικές περιστάσεις, καθώς και τον ρόλο και την ανεξαρτησία των οργάνων που είναι αρμόδια, σε εθνικό επίπεδο, για την παρακολούθηση της τήρησης των κανόνων που καθορίζονται στην παράγραφο 1. Ο εν λόγω διορθωτικός μηχανισμός σέβεται απόλυτα τις εξουσίες των εθνικών κοινοβουλίων.

3. Για τους σκοπούς του παρόντος άρθρου, ισχύουν οι ορισμοί του άρθρου 2 του πρωτοκόλλου (αριθ. 12) σχετικά με τη διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος, που προσαρτάται στις Συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για τους σκοπούς του παρόντος άρθρου, ισχύουν επίσης οι ακόλουθοι ορισμοί:

α) ο όρος «ετήσιο διαρθρωτικό ισοζύγιο της γενικής κυβέρνησης» αναφέρεται στο ετήσιο κυκλικά προσαρμοσμένο ισοζύγιο χωρίς να υπολογίζονται τα έκτακτα και τα προσωρινά μέτρα,

β) ο όρος «εξαιρετικές περιστάσεις» αναφέρεται σε περίπτωση ασυνήθιστου γεγονότος το οποίο εκφεύγει του ελέγχου του ενδιαφερόμενου συμβαλλόμενου μέρους και το οποίο έχει σημαντική επίπτωση στη δημοσιονομική κατάσταση της γενικής κυβέρνησης ή σε περιόδους έντονης οικονομικής κάμψης, όπως καθορίζεται στο αναθεωρημένο Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης, υπό τον όρο ότι η προσωρινή απόκλιση του ενδιαφερόμενου συμβαλλόμενου μέρους δεν θέτει σε κίνδυνο τη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών μεσοπρόθεσμα.

ΑΡΘΡΟ 4

Όταν ο λόγος του χρέους της γενικής κυβέρνησης ενός συμβαλλόμενου μέρους προς το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν υπερβαίνει την τιμή αναφοράς του 60% που αναφέρεται στο άρθρο 1 του πρωτοκόλλου (αριθ. 12) σχετικά με τη διαδικασία του υπερβολικού ελλείμματος, που προσαρτάται στις Συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το εν λόγω συμβαλλόμενο μέρος τον μειώνει, ως κριτήριο αξιολόγησης, κατά ένα εικοστό ετησίως κατά μέσο όρο, όπως προβλέπεται στο άρθρο 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1467/97 του Συμβουλίου, της 7ης Ιουλίου 1997, για την επιτάχυνση και τη διασαφήνιση της εφαρμογής της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1177/2011 του Συμβουλίου, της 8ης Νοεμβρίου 2011.

Η ύπαρξη υπερβολικού ελλείμματος που οφείλεται στην παραβίαση του κριτηρίου χρέους αποφασίζεται σύμφωνα με τη διαδικασία που καθορίζεται στο άρθρο 126 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

ΑΡΘΡΟ 5

1. Συμβαλλόμενο μέρος που υπάγεται σε διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος βάσει των Συνθηκών που αποτελούν το θεμέλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης θεσπίζει πρόγραμμα δημοσιονομικής και οικονομικής συνεργασίας που περιλαμβάνει λεπτομερή περιγραφή των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που απαιτούνται για την

αποτελεσματική και διαρκή διόρθωση του υπερβολικού ελλείμματός του. Το περιεχόμενο και η μορφή αυτών των προγραμμάτων καθορίζονται στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η υποβολή τους στο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή για υιοθέτηση και η παρακολούθησή τους θα πραγματοποιούνται εντός του πλαισίου των ισχυουσών διαδικασιών εποπτείας βάσει του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης.

2. Η εφαρμογή του προγράμματος δημοσιονομικής και οικονομικής συνεργασίας, καθώς και τα σχετικά ετήσια δημοσιονομικά σχέδια, θα παρακολουθούνται από το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

ΑΡΘΡΟ 6

Με στόχο να συντονίζουν καλύτερα τον σχεδιασμό της έκδοσης εθνικών χρεογράφων τους, τα συμβαλλόμενα μέρη υποβάλλουν εκ των προτέρων έκθεση σχετικά με την έκδοση των δημόσιων χρεογράφων τους στο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

ΑΡΘΡΟ 7

Τηρουμένων πλήρως των διαδικαστικών απαιτήσεων των Συνθηκών που αποτελούν το θεμέλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα συμβαλλόμενα μέρη με νόμισμα το ευρώ δεσμεύονται να υποστηρίζουν τις προτάσεις ή συστάσεις τις οποίες υποβάλλει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, όταν θεωρεί ότι ένα κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης με νόμισμα το ευρώ παραβιάζει το κριτήριο του ελλείμματος στο πλαίσιο της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος. Η υποχρέωση αυτή δεν ισχύει όταν διαπιστώνεται μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών με νόμισμα το ευρώ ότι μια ειδική πλειοψηφία μεταξύ τους, καθοριζόμενη κατ' αναλογία προς τις σχετικές διατάξεις των Συνθηκών που αποτελούν το θεμέλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η θέση του ενδιαφερόμενου συμβαλλόμενου μέρους, αντιτίθεται στην προτεινόμενη ή συνιστώμενη απόφαση.

ΑΡΘΡΟ 8

1. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καλείται να υποβάλει εγκαίρως στα συμβαλλόμενα μέρη έκθεση σχετικά με τις θεσπισθείσες από καθένα εξ αυτών διατάξεις σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 2.

Αν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αφού έχει δώσει στο ενδιαφερόμενο συμβαλλόμενο μέρος την ευκαιρία να υποβάλει τις παρατηρήσεις του, καταλήξει στην έκθεσή της στο συμπέρασμα ότι αυτό το συμβαλλόμενο μέρος έχει παραλείψει να συμμορφωθεί με το άρθρο 3 παράγραφος 2, ένα ή περισσότερα συμβαλλόμενα μέρη θα προσφύγουν στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σε περίπτωση που ένα συμβαλλόμενο μέρος κρίνει, ανεξάρτητα από την έκθεση της Επιτροπής, ότι κάποιο άλλο συμβαλλόμενο μέρος έχει παραλείψει να συμμορφωθεί με το άρθρο 3 παράγραφος 2, μπορεί επίσης να προσφύγει στο Δικαστήριο. Σε αμφότερες τις περιπτώσεις, η απόφαση του Δικαστηρίου είναι δεσμευτική για τα μέρη της

διαδικασίας, τα οποία λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα για να συμμορφωθούν με την απόφαση εντός προθεσμίας που αποφασίζεται από το Δικαστήριο.

2. Εφόσον, βάσει δικής του εκτίμησης ή εκτίμησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ένα συμβαλλόμενο μέρος θεωρεί ότι κάποιο άλλο συμβαλλόμενο μέρος δεν έχει λάβει τα απαραίτητα μέτρα για να συμμορφωθεί με την αναφερόμενη στην παράγραφο 1 απόφαση του Δικαστηρίου, μπορεί να ασκήσει προσφυγή ενώπιον του Δικαστηρίου και να ζητήσει την επιβολή οικονομικών κυρώσεων κατόπιν κριτηρίων τα οποία καθορίζονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο πλαίσιο του άρθρου 260 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αν το Δικαστήριο διαπιστώσει ότι το ενδιαφερόμενο συμβαλλόμενο μέρος δεν έχει συμμορφωθεί με την απόφασή του, μπορεί να του επιβάλει ένα κατ' αποκοπή ποσό ή χρηματική ποινή ανάλογη των περιστάσεων και τούτο δεν μπορεί να υπερβαίνει το 0,1 % του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος του. Τα ποσά που επιβάλλονται σε συμβαλλόμενα μέρη με νόμισμα το ευρώ καταβάλλονται στον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας. Στις υπόλοιπες περιπτώσεις, τα πρόστιμα περιέρχονται στον γενικό προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

3. Το παρόν άρθρο συνιστά σύμβαση διαιτησίας μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών κατά την έννοια του άρθρου 273 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

IV. ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΣΥΓΚΛΙΣΗ

ΑΡΘΡΟ 9

Με βάση τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών, όπως ορίζεται στη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα συμβαλλόμενα μέρη αναλαμβάνουν να εργαστούν από κοινού για τη χάραξη οικονομικής πολιτικής που να ευνοεί την καλή λειτουργία της οικονομικής και νομισματικής ένωσης και την οικονομική ανάπτυξη μέσω ενισχυμένης σύγκλισης και ανταγωνιστικότητας. Για τον σκοπό αυτό, τα συμβαλλόμενα μέρη προβαίνουν στις αναγκαίες ενέργειες και λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα σε όλους του τομείς που είναι ζωτικής σημασίας για την εύρυθμη λειτουργία της ζώνης του ευρώ, με στόχο την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, την προώθηση της απασχόλησης, την περαιτέρω συμβολή στη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών και την ενίσχυση της χρηματοοικονομικής σταθερότητας.

ΑΡΘΡΟ 10

Σύμφωνα με τις απαιτήσεις των Συνθηκών που αποτελούν το θεμέλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα συμβαλλόμενα μέρη είναι έτοιμα να κάνουν ενεργή χρήση, οσάκις κρίνεται σκόπιμο και αναγκαίο, μέτρων ειδικών για εκείνα τα κράτη μέλη με νόμισμα το ευρώ, όπως προβλέπεται στο άρθρο 136 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και της ενισχυμένης συνεργασίας, όπως προβλέπεται στο άρθρο 20 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και στα άρθρα 326 έως 334 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε ζητήματα που είναι ζωτικής σημασίας για την εύρυθμη λειτουργία της ζώνης του ευρώ, χωρίς να υπονομεύεται η εσωτερική αγορά.

ΑΡΘΡΟ 11

Με στόχο τη συγκριτική αξιολόγηση βέλτιστων πρακτικών και την πορεία προς ένα στενότερο συντονισμό των οικονομικών πολιτικών, τα συμβαλλόμενα μέρη διασφαλίζουν ότι όλες οι σημαντικές μεταρρυθμίσεις των οικονομικών πολιτικών τις οποίες σχεδιάζουν να υλοποιήσουν θα συζητούνται εκ των προτέρων και, κατά περίπτωση, θα συντονίζονται μεταξύ τους. Στον συντονισμό αυτό συμμετέχουν τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως απαιτεί το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

V. ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΗΣ ΖΩΝΗΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩ

ΑΡΘΡΟ 12

1. Οι αρχηγοί κρατών ή κυβερνήσεων των συμβαλλόμενων μερών με νόμισμα το ευρώ συνέρχονται άτυπα σε συνόδους κορυφής για το ευρώ, μαζί με τον Πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προσκαλείται να συμμετέχει στις συνόδους αυτές.

Ο Πρόεδρος της συνόδου κορυφής για το ευρώ διορίζεται από τους αρχηγούς κρατών ή κυβερνήσεων των συμβαλλόμενων μερών με νόμισμα το ευρώ με απλή πλειοψηφία ταυτόχρονα με την εκλογή από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Προέδρου του και για θητεία ίσης διάρκειας.

2. Οι σύνοδοι κορυφής για το ευρώ διεξάγονται όταν απαιτείται, και τουλάχιστον δύο φορές τον χρόνο, με στόχο να συζητούνται από τα συμβαλλόμενα μέρη με νόμισμα το ευρώ θέματα που αφορούν τις από κοινού ιδιαίτερες ευθύνες τους όσον αφορά το ενιαίο νόμισμα, άλλα θέματα τα οποία αφορούν τη διακυβέρνηση της ζώνης του ευρώ και τους σχετικούς κανόνες και στρατηγικοί προσανατολισμοί για την άσκηση των οικονομικών πολιτικών για την αύξηση της σύγκλισης στη ζώνη του ευρώ.

3. Οι αρχηγοί κρατών ή κυβερνήσεων των συμβαλλόμενων μερών εκτός εκείνων με νόμισμα το ευρώ, που έχουν κυρώσει την παρούσα συνθήκη, συμμετέχουν στις συζητήσεις των συνόδων κορυφής για το ευρώ που αφορούν την ανταγωνιστικότητα για τα συμβαλλόμενα μέρη, την τροποποίηση της συνολικής αρχιτεκτονικής της ζώνης του ευρώ και τους θεμελιώδεις κανόνες που θα εφαρμόζονται σε αυτήν στο μέλλον, καθώς και, κατά περίπτωση και τουλάχιστον μια φορά κάθε έτος, στις συζητήσεις επί συγκεκριμένων θεμάτων εφαρμογής της παρούσας Συνθήκης για τη Σταθερότητα, τον Συντονισμό και τη Διακυβέρνηση στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση.

4. Ο Πρόεδρος της συνόδου κορυφής για το ευρώ μεριμνά για την προετοιμασία και τη συνέχεια των συνόδων κορυφής για το ευρώ, σε στενή συνεργασία με τον Πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Ως όργανο επιφορτισμένο με την προετοιμασία και την παρακολούθηση των συνόδων κορυφής για το ευρώ ορίζεται η Ευρωομάδα, ο δε Πρόεδρός της ενδέχεται να προσκαλείται να παρακολουθεί επί τούτου αυτές τις συνόδους.

5. Ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου μπορεί να κληθεί προς ακρόαση. Ο Πρόεδρος της συνόδου κορυφής για το ευρώ υποβάλλει έκθεση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μετά από κάθε σύνοδο κορυφής για το ευρώ.

6. Ο Πρόεδρος της συνόδου κορυφής για το ευρώ ενημερώνει τακτικά και διεξοδικά τα συμβαλλόμενα μέρη εκτός εκείνων με νόμισμα το ευρώ και τα άλλα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με την προετοιμασία και τα αποτελέσματα των συνόδων κορυφής για το ευρώ.

ΑΡΘΡΟ 13

Όπως προβλέπεται στον τίτλο II του πρωτοκόλλου (αριθ. 1) σχετικά με το ρόλο των εθνικών κοινοβουλίων στην Ευρωπαϊκή Ένωση το οποίο προσαρτάται στις Συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τα εθνικά κοινοβούλια των συμβαλλόμενων μερών καθορίζουν από κοινού την οργάνωση και την προώθηση διάσκεψης των εκπροσώπων των συναφών επιτροπών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και των εκπροσώπων των συναφών επιτροπών των εθνικών κοινοβουλίων, με σκοπό τη συζήτηση των δημοσιονομικών πολιτικών και άλλων ζητημάτων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας συνθήκης.

VI. ΓΕΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΑΡΘΡΟ 14

1. Η παρούσα συνθήκη επικυρώνεται από τα συμβαλλόμενα μέρη σύμφωνα με τους αντίστοιχους συνταγματικούς κανόνες. Τα έγγραφα επικύρωσης κατατίθενται στη Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης («θεματοφύλακας»).

2. Η παρούσα συνθήκη τίθεται σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2013, υπό τον όρο ότι δώδεκα συμβαλλόμενα μέρη με νόμισμα το ευρώ έχουν καταθέσει το έγγραφό τους επικύρωσης, ή την πρώτη ημέρα του μήνα που έπεται της κατάθεσης του δωδέκατου εγγράφου επικύρωσης από συμβαλλόμενο μέρος με νόμισμα το ευρώ, ανάλογα με το ποια ημερομηνία προηγείται.

3. Η παρούσα συνθήκη εφαρμόζεται από την ημερομηνία έναρξης ισχύος μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών με νόμισμα το ευρώ που την έχουν επικυρώσει. Εφαρμόζεται στα λοιπά συμβαλλόμενα μέρη με νόμισμα το ευρώ από την πρώτη ημέρα του μήνα που έπεται της κατάθεσης του αντίστοιχου εγγράφου επικύρωσής τους.

4. Κατά παρέκκλιση των παραγράφων 3 και 5, ο τίτλος V εφαρμόζεται σε όλα τα ενδιαφερόμενα συμβαλλόμενα μέρη από την ημερομηνία έναρξης ισχύος της παρούσας συνθήκης.

5. Η παρούσα συνθήκη εφαρμόζεται στα συμβαλλόμενα μέρη για τα οποία ισχύει παρέκκλιση, όπως ορίζεται στο άρθρο 139 παράγραφος 1 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ή με εξαίρεση, όπως αναφέρεται στο πρωτόκολλο (αριθ. 16) σχετικά με ορισμένες διατάξεις που αφορούν τη Δανία το

οποίο προσαρτάται στις Συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα οποία έχουν επικυρώσει την παρούσα συνθήκη, από την ημερομηνία κατά την οποία παράγει αποτελέσματα η απόφαση κατάργησης της εν λόγω παρέκκλισης ή εξαίρεσης, εκτός εάν το ενδιαφερόμενο συμβαλλόμενο μέρος δηλώσει ότι προτίθεται να δεσμευθεί ενωρίτερα από όλες ή ορισμένες εκ των διατάξεων των τίτλων III και IV της παρούσας συνθήκης.

ΑΡΘΡΟ 15

Τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πέραν των συμβαλλόμενων μερών, μπορούν να προσχωρήσουν στην παρούσα συνθήκη. Η προσχώρηση παράγει έννομα αποτελέσματα από τη στιγμή της κατάθεσης του εγγράφου προσχώρησης στον θεματοφύλακα, ο οποίος ενημερώνει σχετικά τα άλλα συμβαλλόμενα μέλη. Μετά την επικύρωση από τα συμβαλλόμενα μέρη, το κείμενο της παρούσας συνθήκης στην επίσημη γλώσσα του κράτους μέλους που προσχωρεί η οποία αποτελεί επίσης επίσημη γλώσσα και γλώσσα εργασίας των θεσμικών οργάνων της Ένωσης κατατίθεται στα αρχεία του θεματοφύλακα ως αυθεντικό κείμενο της παρούσας συνθήκης.

ΑΡΘΡΟ 16

Εντός πέντε ετών, κατ' ανώτατο όριο, από την ημερομηνία έναρξης ισχύος της παρούσας συνθήκης, βάσει εκτίμησης της κτηθείσας κατά την εφαρμογή της εμπειρίας, λαμβάνονται τα αναγκαία μέτρα, σύμφωνα με τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με στόχο την ενσωμάτωση των ουσιαστικών διατάξεων της παρούσας συνθήκης στο νομικό πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Έγινε στις Βρυξέλλες, τη δεύτερη ημέρα του Μαρτίου του έτους δύο χιλιάδες δώδεκα.

Η παρούσα συνθήκη συντάσσεται σε ένα μόνο πρωτότυπο στην αγγλική, βουλγαρική, γαλλική, γερμανική, δανική, ελληνική, εσθονική, ιρλανδική, ισπανική, ιταλική, λεττονική, λιθουανική, μαλτέζικη, ολλανδική, ουγγρική, πολωνική, πορτογαλική, ρουμανική, σλοβακική, σλοβενική, σουηδική και φινλανδική γλώσσα, και όλα τα κείμενα είναι εξίσου αυθεντικά· κατατίθεται στα αρχεία του θεματοφύλακα, ο οποίος διαβιβάζει κυρωμένο αντίγραφο σε καθένα από τα συμβαλλόμενα μέρη.

4.3 : Σχόλια για το δημοσιονομικό σύμφωνο

Υπάρχουν και ορισμένες επιφυλάξεις σχετικά το δημοσιονομικό σύμφωνο τις οποίες και σας παραθέτω:

Πολλοί ειδικοί εκτιμούν ωστόσο ότι το σύμφωνο δεν θα συμβάλει άμεσα στην αντιμετώπιση της παρούσας κρίσης, αλλά ότι θα αποφέρει καρπούς σε βάθος χρόνου. Όπως σημειώνει ο Ζαν Πιζανί -Φερί, από το think-tank των Βρυξελλών Bruegel: «Δεν πρόκειται να υπάρξουν κοινά χρέη εάν δεν μπορεί να ελεγχθεί τι κάνει ο καθένας. Ποιός θα το ελέγχει αυτό όμως; Θα πρέπει να γίνει από ένα θεσμοθετημένο όργανο της ΕΕ ή της ευρωζώνης που θα έχει πολιτική νομιμοποίηση. Αλλά διαπιστώνουμε ακριβώς το αντίθετο. Δεν υπάρχει βούληση για εμβάθυνση της πολιτικής ένωσης στην ευρωζώνη, ειδικά μάλιστα στη Γαλλία».

Θα πρέπει να σημειωθεί πάντως ότι οι Βρετανοί, που είχαν ήδη προαναγγείλει το βέτο τους, δεν είναι οι μόνοι που αντιστέκονται. Ο Πολωνός πρωθυπουργός Τουσκ έχει εκφράσει τις επιφυλάξεις του για την προωθούμενη δημοσιονομική ένωση τονίζοντας ότι θα πρέπει να ληφθούν υπόψη και οι χώρες που δεν είναι μέλη της ευρωζώνης.

Άγνωστη παραμένει και η στάση που θα τηρήσει ο Ούγγρος πρωθυπουργός Όρμπαν. Η πλειονότητα των ευρωπαίων ηγετών πάντως επιθυμεί να τεθεί σε ισχύ το νέο σύμφωνο ακόμη κι αν δεν έχει επικυρωθεί από όλες τις χώρες που θα συμμετέχουν. Ποιό θα πρέπει να είναι το «μίνιμουμ συμμετοχής» πάντως, δεν έχει ακόμη αποφασηθεί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο : Η ΝΕΑ ΔΟΜΗ

Ένα από τα κύρια αίτια της οικονομικής κρίσης ήταν οι οικονομικές ανισορροπίες που δημιουργούνταν με την πάροδο των χρόνων και είχαν ως αποτέλεσμα μεγάλες επιπτώσεις στην οικονομική σταθερότητα για την ευρωζώνη αλλά και για όλη την Ε.Ε..

Γι' αυτό το λόγο, το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης (Σ.Σ.Α.) στοχεύει να εξασφαλίσει μια ισορροπία και έναν τρόπο επίλυσης σε οποιοδήποτε πρόβλημα εμφανιστεί προτού προλάβει να εξαπλωθεί. Με αυτό τον τρόπο καθίσταται ισχυρότερη η πρόληψη των δημοσιονομικών ελλειμμάτων και του υπερβολικού χρέους σε όλα τα κράτη – μέλη της Ε.Ε..

Κάτι ακόμη που πρέπει να σημειωθεί είναι ότι τα κράτη – μέλη θα πρέπει να ασκούν εντονότερη πίεση η μία στην άλλη με αποτέλεσμα να υπάρχει μεγαλύτερη διασφάλιση στα οικονομικά προβλήματα που παρουσιάζονται σε κάθε χώρα για να αντιμετωπίζονται ως κοινά. Ως αποτέλεσμα, δημιουργούνται βιώσιμες θέσεις εργασίας μέσα στην Ε.Ε. και διασφαλίζεται η ευημερία σε όλες τις χώρες της Ε.Ε..

Οι οικονομικές πολιτικές είναι αρκετά σημαντικές για να φέρουν εις πέρας τον στόχο της δημιουργίας μιας έξυπνης, διατηρήσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης για τους πολίτες της Ευρώπης. Το εγχείρημα αυτό εντάσσεται στην στρατηγική «Ευρώπη 2020», δηλαδή της στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για ανάπτυξη.

Συνεπώς, αποστολή του εγχειρήματος αυτού είναι να καθορίσει τις προϋποθέσεις για σταθερή οικονομική ανάπτυξη που:

- Θα προωθεί την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων της Ε.Ε. ώστε να μπορούν να ανταγωνίζονται σε παγκόσμιο επίπεδο, να αναπτύσσουν τις δραστηριότητές τους και να δημιουργούν νέες θέσεις εργασίας
- Θα αυξάνει την απασχόληση με τη στήριξη μέτρων για τη δημιουργία θέσεων εργασίας
- Θα εξασφαλίζει βιώσιμα δημόσια οικονομικά με στόχο την προστασία των συντάξεων και των συστημάτων πρόνοιας και,
- Θα ενισχύει τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα έτσι ώστε να προστατεύονται οι οικονομίες, οι θέσεις εργασίας και η ευημερία από τους εξωτερικούς κραδασμούς

Επιπλέον, τα επόμενα χρόνια θα προχωρήσει ενδεχομένως η ολοκλήρωση της ευρωζώνης. Για να γίνει αυτό χρειάζεται:

- Μια δημοσιονομική ένωση που θα διασφαλίζει υγιή δημόσια οικονομικά σε όλη την Ευρώπη και μηχανισμοί αλληλεγγύης για την αντιμετώπιση καταστάσεων κρίσης

- Μια τραπεζική ένωση που θα διασφαλίζει ενισχυμένη εποπτεία των χρηματοπιστωτικών αγορών και,
- Μια βαθύτερη οικονομική ένωση με στοχευμένες επενδύσεις για την τόνωση της ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας.

Έτσι θα φτάσουμε στην οικονομική ολοκλήρωση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης που αποτελεί ένα προηγμένο στάδιο της διαδικασίας οικονομικής ολοκλήρωσης. Ο βαθμός οικονομικής ολοκλήρωσης μπορεί να υποδιαιρεθεί σε έξι στάδια ⁽²⁷⁾ :

1. Ζώνη συναλλαγών με προτιμησιακούς όρους (μειωμένοι δασμοί μεταξύ ορισμένων χωρών)
2. Ζώνη ελευθέρων συναλλαγών (συναλλαγές χωρίς εσωτερικούς δασμούς για ορισμένα ή όλα τα προϊόντα των συμμετεχουσών χωρών)
3. Τελωνειακή ένωση (με κοινό εξωτερικό δασμολόγιο για τις τρίτες χώρες και κοινή εμπορική πολιτική)
4. Ενιαία αγορά (με κοινές κανονιστικές ρυθμίσεις για τα προϊόντα και ελεύθερη κυκλοφορία προϊόντων, κεφαλαίου, εργατικού δυναμικού και υπηρεσιών)
5. Οικονομική και νομισματική ένωση (ενιαία αγορά με κοινό νόμισμα και κοινή νομισματική πολιτική)
6. Πλήρης οικονομική ολοκλήρωση (όλα τα προηγούμενα στάδια συν εναρμονισμένες δημοσιονομικές και οικονομικές πολιτικές).

Όταν η Ευρωπαϊκή Ένωση ιδρύθηκε το 1958 ως Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα, στόχος ήταν η τελωνειακή ένωση και η δημιουργία κοινής γεωργικής αγοράς. Στη συνέχεια, η περιορισμένη αυτή κοινή αγορά επεκτάθηκε για να καλύψει επίσης εμπορεύματα και υπηρεσίες στην ενιαία αγορά, η οποία μέχρι το 1993 είχε σχεδόν ολοκληρωθεί. Σήμερα η Ευρωπαϊκή Ένωση βρίσκεται στο πέμπτο στάδιο αυτής της διαδικασίας. Η σταδιακή οικονομική ολοκλήρωση δεν ξεκίνησε με την απόφαση καθιέρωσης του ευρώ: πρόκειται για μια μακροχρόνια διαδικασία, που εξελίσσεται παράλληλα με την ιστορία της ΕΕ και αποτελεί ένα από τα κυριότερα επιτεύγματά της.

Τέλος ⁽²⁸⁾ στην νέα δομή της ευρωζώνης και της Οικονομικής Νομισματικής ένωσης μπορούμε να παραθέσουμε κάποια επόμενα βήματα που πρέπει να γίνουν ώστε να φτάσουμε στο τελικό θεσμικό πλαίσιο της οικονομικής ένωσης

Η παγκόσμια κρίση ανέδειξε τις αδυναμίες της ευρωπαϊκής οικονομικής και νομισματικής ένωσης. Υποφέρει ιδίως από μια ανισορροπία μεταξύ της ισχυρής νομισματικής και της ασθενούς οικονομικής πτέρυγας της. Η ζώνη του ευρώ είναι μια νομισματική

ένωση που λειτουργεί με μια ενιαία νομισματική πολιτική και με συντονισμένες αλλά αποκεντρωμένες οικονομικές πολιτικές.

Ενώ η διαχείριση της νομισματικής πολιτικής εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, οι οικονομικές και δημοσιονομικές πολιτικές εμπίπτουν στην εθνική αρμοδιότητα. Όμως, στην ενοποιημένη νομισματική και οικονομική ζώνη, οι μεμονωμένες δημοσιονομικές παρεκκλίσεις και η ανεπαρκής συγκράτηση του πληθωρισμού σε ορισμένα κράτη μέλη έχουν συλλογικό κόστος, το οποίο υφίστανται όλα τα κράτη που μοιράζονται το ίδιο νόμισμα. Αυτό αποκαλύφθηκε, στο τέλος του 2009, όταν η ελληνική κρίση, που εν μέρει προκλήθηκε και ενισχύθηκε από την παγκόσμια κρίση, άγγιξε άλλες χώρες της ζώνης του ευρώ και την αξία του ίδιου του ευρώ

Παρά τις δυσκολίες λήψης αποφάσεων μεταξύ 17 κρατών μελών με διάφορες οικονομικές

καταστάσεις και, ως εκ τούτου διάφορα συμφέροντα, πολλά μέτρα λήφθηκαν, τα οποία δεν προβλέπονταν από τη Συνθήκη για τη λειτουργία της ΕΕ και θεωρούνταν αδιανόητα πριν από την κρίση και τις βολές των παγκόσμιων αγορών κατά των αδύναμων κρίκων της Ευρωζώνης και του ίδιου του ευρώ. Μέσα σε δύο χρόνια, από το 2010 έως το 2012, δημιουργήθηκε ο Ευρωπαϊκός μηχανισμός οικονομικής σταθεροποίησης (EFSM) και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (EFSF) που εξελίχθηκαν σε Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας. Συγχρόνως δημιουργήθηκε ένα Ευρωπαϊκό Σύστημα Χρηματοοικονομικής Εποπτείας (ΕΣΧΕ), το οποίο συγκεντρώνει τους φορείς που ασκούν χρηματοοικονομική εποπτεία σε εθνικό επίπεδο και σε επίπεδο Ένωσης: το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου· την Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών·

την Ευρωπαϊκή Αρχή Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων· και την Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών. Στο ίδιο διάστημα υιοθετήθηκε το Σύμφωνο για το Ευρώ +, το οποίο στοχεύει στο να οδηγήσει σε καλύτερο συντονισμό των οικονομικών πολιτικών, με στόχο την τόνωση της ανταγωνιστικότητας και, ως εκ τούτου, την επίτευξη υψηλότερου βαθμού σύγκλισης. Τον ίδιο στόχο επιδιώκουν η στρατηγική «Ευρώπη 2020» και το «Ευρωπαϊκό εξάμηνο». Τελευταία, αποφασίστηκε η δημιουργία ενός ενιαίου τραπεζικού εποπτικού μηχανισμού και η παροχή δυνατότητας στον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας να εισφέρει κεφάλαια σε τράπεζες άμεσα, δηλαδή χωρίς την παρεμβολή των κυβερνήσεων και χωρίς επιβάρυνση των κρατικών προϋπολογισμών

Τα επόμενα βήματα που πρέπει να γίνουν σύντομα για να συμπληρώσουν το θεσμικό πλαίσιο της οικονομικής ένωσης είναι: ένα ενιαίο σύστημα εγγύησης των καταθέσεων σε όλα τα κράτη μέλη· ένας ενιαίος μηχανισμός αξιολόγησης των χρηματοοικονομικών κινδύνων· η επέκταση της εποπτείας στα ριψοκίνδυνα χρηματοοικονομικά προϊόντα, όπως τα hedge

funds· και η δημιουργία ενός ευρωπαϊκού οργανισμού αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας για να σπάσει το αμερικανικό μονοπώλιο σε αυτόν τον τομέα. Συγχρόνως, ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας πρέπει να διευρυνθεί για να μπορεί να τροφοδοτεί με φρέσκο χρήμα τις ανάγκες του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας και επομένως των κρατών μελών και των τραπεζών τους. Έτσι, θα ανοίξει σιγά σιγά ο δρόμος για την έκδοση ευρωομολόγων, ώστε όλα τα κράτη μέλη της Ευρωζώνης να δανείζονται από τις παγκόσμιες αγορές με ίδιο επιτόκιο, κατά τι υψηλότερο από το επ

ιτόκιο με το οποίο δανείζεται τώρα η Γερμανία, η οποία, γι' αυτόν τον λόγο αρνείται πεισματικά αυτό το απαραίτητο βήμα προς μια αληθινή ενιαία οικονομική πολιτική.

27. Ηλίας Ι. Νικολόπουλος, Σταυριανή Β. Σπυριούνη, Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις, εκδόσεις Πατάκη, έτος έκδοσης 2012

28. Ν. Μαραβέγιας, Θ. Σακελλαρόπουλος (επιμ), Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση, Οικονομία, Κοινωνία, Πολιτικές, εκδόσεις Δίονικος, έτος έκδοσης 2006

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τα συμπεράσματα που εξάγω από την μελέτη της επιστημονικής εργασίας είναι ότι από την δημιουργία των ευρωπαϊκών κοινοτήτων μέχρι και την δημιουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης μέσω των συνθηκών έχουν σημειωθεί σημαντικές εξελίξεις ως προς την διευθέτηση της δομής της νομισματικής ένωσης αλλά δεν έχουν γίνει τόσες για δημοσιονομική σταθερότητα. Αυτό θα γίνει με την λειτουργία ενός θεσμικού και νομικού πλαισίου, το μεν θεσμικό, επιτυγχάνεται με την δημιουργία της τραπεζικής ένωσης που ήταν η αφορμή για την δημιουργία μιας σειράς μεταρρυθμίσεων με πρωταρχικό στόχο την επαρκή ρύθμιση και εποπτεία του χρηματοπιστωτικού συστήματος και γενικότερα την αποφυγή μιας τραπεζικής κρίσης σε δημοσιονομική κρίση ή και το αντίστροφο, το δε νομικό με το δημοσιονομικό σύμφωνο στο οποίο αποφασίστηκε η αλλαγή των Συνθηκών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για αυστηρότερη δημοσιονομική πειθαρχία με αποτέλεσμα μόνον οι χώρες που έχουν επικυρώσει το Δημοσιονομικό Σύμφωνο να μπορούν να ζητήσουν κεφάλαια από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (ΕΜΣ), το μόνιμο ταμείο διάσωσης της ΕΕ.

Τα οφέλη θα είναι πολλά και πολλαπλασιαστικά από την επικύρωση του λεγόμενου «χρυσού κανόνα», τους ισοσκελισμένους προϋπολογισμούς και σε ισχύ με την τραπεζική ένωση και το δημοσιονομικό σύμφωνο. Με αυτά τα δύο σε ισχύ η ένωση θα δημιουργήσει ένα ασφαλές περιβάλλον στο οποίο οι επενδυτές δεν θα φοβούνται να επενδύσουν αλλά θα τους διακατέχει ένα ασφαλές αίσθημα σιγουριάς.

Επιπροσθέτως, το ευρωμόλογο είναι ασφαλής εγγύηση για να βρεθεί λύση για την κρίση χρέους της ευρωζώνης γιατί χώρες όπως η Ελλάδα, Πορτογαλία και Ιρλανδία που δεν μπορούν να δανειστούν θα είναι σε θέση να χρηματοδοτούν τα ελλείμματα τους από τις αγορές. Με συνέπεια η Κεντρική Τράπεζα να επιτρέψει στην

Ευρωπαϊκή Επιτροπή ή στον νέο δημοσιονομικό φορέα να τρέξει ένα δημοσιονομικό έλλειμμα που θα δημιουργήσει αρκετά μεγάλο πλεόνασμα στις υπερχρεωμένες χώρες προκειμένου να τους επιτραπεί να εξυπηρετήσουν και να αποσύρουν το χρέος που η αγορά δεν αναχρηματοδοτεί.

Τέλος, η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί έναν ιδιαίτερο και πρωτότυπο υπερεθνικό θεσμό που αν και χρησιμοποιεί και αποδέχεται αρετές και τεχνικές του ομοσπονδιακού κράτους δεν μπορεί να θεωρηθεί ως τέτοιο, γιατί έχει τους δικούς της στόχους και δική της αυτόνομη έννομη τάξη. Έχει δικής διεθνή νομική προσωπικότητα δηλαδή την δυνατότητα να συνάπτει συμβατικούς δεσμούς σε θέματα κοινής εξωτερικής εμπορικής πολιτικής, ανθρωπιστικής βοήθειας και σε περίπτωση που μπορεί να μεταβάλλει την εμβέλεια της. Επιπροσθέτως, διαθέτει τα δικά της όργανα λήψης αποφάσεων για την λειτουργία της αλλά και για την προώθηση των παραπάνω στόχων.

ΑΝΑΦΟΡΕΣ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- european-council.europa.eu/media/639238/06_-_tscg.el.12.pdf
- http://ec.europa.eu/economy_finance/euro/emu/index_el.html
- http://el.wikipedia.org/wiki/ελληνική_οικονομική_κρίση_χρέους
- <http://www.economicshelp.org/blog/5437/economics/italian-debt-crisis>
- <http://www.financialsense.com/contributors/john-rubino/next-up-portugal>
- <http://www.imerisia.gr/article.asp?catid=26519&subid=2&pubid=113072311>
- <http://www.kathimerini.gr/432251/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/irlandia-to-telesigrafo-trise-kai-h-ypova8mish-moodys>
- <http://www.tovima.gr/vimagazino/views/article/?qid=491108>
- <http://www.tradingeconomics.com/ireland/government-debt-to-gdp>
- <http://www.zerohedge.com/news/2012-12-14/italy-joins-two-trillion-debt-club>
- <https://www.ecb.europa.eu/ecb/history/emu/html/index.en.html>
- www.kathimerini.gr/48352/article/epikerotita/politiki/I_kipros-i_trapeziki_krisi_kai_I_apostasti_tis_eurozwnis
- www.tovima.gr/finance/article/?qid=540260

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Γκίκας Χαρδουβέλης <<Το χρονικό της διεθνούς και συνεπακόλουθης ελληνικής και ευρωπαϊκής κρίσης , Αίτια, Αντιδράσεις, Επιπτώσεις και Προοπτική>>

Δημ.Ζαχαριάδη -Σούρα Διεθνείς Οικονομικοί Οργανισμοί με ιδιαίτερη και εκτεταμένη αναφορά στην Ευρωπαϊκή Ένωση, εκδόσεις Αθ.Σταμούλης, έτος έκδοσης 2004

Δρ. Παναγιώτης Νικολόπουλος, Στοιχεία Δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκδόσεις ΤΕΙ ΜΕΣΣΟΛΟΓΓΙΟΥ 2012.

Ηλίας Ι. Νικολόπουλος, Σταυριανή Β. Σπυριούνη, Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις, εκδόσεις Πατάκη, έτος έκδοσης 2012

Ν. Μαραβέγιας, Θ. Σακελλαρόπουλος (επιμ), Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση, Οικονομία, Κοινωνία, Πολιτικές, εκδόσεις Δίονικος, έτος έκδοσης 2006

Νίκος Μούσης, Ευρωπαϊκή Ένωση , εκδόσεις Παπαζήση, έτος έκδοσης 2011

Οδυσσέας Γ. Σπηλιόπουλος, Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οικονομική ολοκλήρωση, εκδόσεις Δίονικος, έτος έκδοσης 2010

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Α.Ε.Π: Το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ) είναι το σύνολο όλων των προϊόντων και αγαθών που παράγει μια οικονομία, εκφρασμένο σε χρηματικές μονάδες. Με άλλα λόγια είναι η συνολική αξία όλων των τελικών αγαθών (υλικών και άυλων) που παρήχθησαν εντός μιας χώρας σε διάστημα ενός έτους, ακόμα και αν μέρος αυτού παρήχθη από παραγωγικές μονάδες που ανήκουν σε κατοίκους του εξωτερικού.

Δ.Ν.Τ: Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) είναι ένας διεθνής οργανισμός ο οποίος επιβλέπει το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα παρακολουθώντας τις συναλλαγματικές ισοτιμίες και τα ισοζύγια πληρωμών και προσφέροντας οικονομική και τεχνική βοήθεια όταν του ζητηθεί. Το ΔΝΤ ιδρύθηκε στις 27 Δεκεμβρίου του 1945 στην Ουάσιγκτον, πρωτεύουσα των ΗΠΑ κατόπιν συνομιλιών 29 Χωρών που είχαν συμβάλει στο 80% του κεφαλαίου. Η ίδρυση του Οργανισμού αυτού είχε προπαρασκευαστεί κατά τη Διεθνή Νομισματική και Χρηματοδοτική Συνδιάσκεψη που συνήλθε στο Μπρέτον Γουντς, του Νιού Χαμσάιρ των ΗΠΑ, ενάμισι χρόνο πριν, από 1ης Ιουλίου μέχρι 22 Ιουλίου του 1944. Έδρα του Οργανισμού ορίστηκε η Ουάσιγκτον ως πρωτεύουσα της χώρας με το μεγαλύτερο ποσοστό συμμετοχής.

Ε.Μ.Σ: Ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας είναι ένα μόνιμο πρόγραμμα χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα 17 μέλη της Ευρωζώνης, το οποίο θα διαδεχτεί το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας και τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Χρηματοπιστωτικής Σταθεροποίησης. Αναμένεται να τεθεί σε εφαρμογή τον Ιανουάριο του 2013, εφόσον επικυρωθεί από τα κράτη μέλη της Ευρωζώνης.

ΕΥΡΩΜΟΛΟΓΟ: Ένα ομόλογο είναι ένα χρεόγραφο, για το οποίο ο εκδότης έχει την υποχρέωση να καταβάλει, στη λήξη της σύμβασης, την ονομαστική αξία αυτού και στην περίπτωση των ομολόγων με κουπόνι, σε τακτά προκαθορισμένα διαστήματα ποσό χρημάτων (το κουπόνι). Άλλοι όροι μπορούν επίσης να συνδεθούν με την έκδοση ομολόγου, όπως η υποχρέωση για τον εκδότη να παρέχει ορισμένες πληροφορίες στον κάτοχο ομολόγων ή άλλοι περιορισμοί στη συμπεριφορά του εκδότη. Τα ομόλογα εκδίδονται γενικώς για ένα καθορισμένης διάρκειας χρονικό διάστημα (η λεγόμενη *ωριμότητα*), μεγαλύτερο του ενός έτους.

ΤΡΕΙΣ ΠΥΛΩΝΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ είναι οι έξι ο πρώτος πυλώνας είναι οι ευρωπαϊκές κοινότητες και επίσης η ευρωπαϊκή τελωνειακή ένωση, κοινή αγορά, κοινή αγροτική πολιτική, κοινή αλιευτική πολιτική, δίκαιο κατά των περιορισμών του ανταγωνισμού, οικονομική ένωση, ευρωπαϊκή

ιθαγένεια, παιδεία και πολιτισμός, περιβαλλοντολογικός νομός, κοινωνική πολιτική, πολιτική άσυλου, συνθήκη Σέγκεν και μεταναστευτική πολιτικά δεύτερος πυλώνας αφορούσε την ΚΕΠΠΑ, την εξωτερική πολιτική, ανθρωπινά δικαιώματα, Δημοκρατία, πολιτική ασφάλειας, ευρωπαϊκή πολιτική ασφάλειας και άμυνας και διατήρηση της Ειρήνης. Τέλος ο τρίτος πυλώνας περιλαμβάνει την αστυνομική και δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις (ΑΔΣΠΥ), εμπόριο ναρκωτικών, τρομοκρατία, εμπόριο ανθρώπων, οργανωμένο έγκλημα, δωροδοκία και απάτη.

Χρονολόγιο της ελληνικής κρίσης χρέους

Ημερομηνία	Γεγονός
2 Σεπτεμβρίου 2009	Ο πρωθυπουργός της Ελλάδας Κ. Καραμανλής εξαγγέλλει πρόωρες εκλογές για τις 4 Οκτωβρίου 2009.
4 Οκτωβρίου 2009	Διεξάγονται οι εκλογές, τις οποίες κερδίζει το ΠΑΣΟΚ με ποσοστό 43,92% εξασφαλίζοντας 160 έδρες στη νέα βουλή
7 Οκτωβρίου 2009	Ανακοινώνονται οι υπουργοί της νέας κυβέρνησης. Υπουργός οικονομικών αναλαμβάνει ο Γιώργος Παπακωνσταντίνου.
20 Οκτωβρίου 2009	Ο υπουργός οικονομικών Γιώργος Παπακωνσταντίνου ανακοινώνει στο ECOFIN ότι το έλλειμμα για το 2009 θα κυμανθεί, ως ποσοστό του ΑΕΠ, στο 12,7% αντί του 6% που το υπολόγιζε η προηγούμενη κυβέρνηση.
22 Οκτωβρίου 2009	Ο οίκος αξιολόγησης Fitch υποβάθμισε την Ελλάδα από το επίπεδο Α στο Α-.
20 Νοεμβρίου 2009	Κατατέθηκε στη βουλή ο προϋπολογισμός για το 2010.
30 Νοεμβρίου 2009	Ο Αντώνης Σαμαράς εκλέγεται νέος πρόεδρος της Νέας Δημοκρατίας.

8 Δεκεμβρίου 2009	Ο οίκος αξιολόγησης Fitch υποβάθμισε την Ελλάδα από το επίπεδο A- στο BBB+.
16 Δεκεμβρίου 2009	Ο οίκος αξιολόγησης Standard and Poor's υποβάθμισε την Ελλάδα από το επίπεδο A- στο BBB+.
23 Δεκεμβρίου 2009	Ο οίκος αξιολόγησης Moody's υποβάθμισε την Ελλάδα από το επίπεδο A1 στο A2.
24 Δεκεμβρίου 2009	Ψηφίστηκε ο προϋπολογισμός για το 2010.
8 Ιανουαρίου 2010	Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκδίδει έκθεση σχετικά με τα Στατιστικά Στοιχεία του Χρέους και του Ελλείμματος της Ελληνικής Κυβέρνησης, στην οποία επισημαίνονται προβλήματα «σκόπιμης εσφαλμένης αναφοράς δεδομένων» και διατυπώνει επιπλέον αμφιβολίες για την ακρίβεια των στοιχείων πέραν της τελευταίας αναθεώρησης της 20 Οκτωβρίου 2009.
21 Ιανουαρίου 2010	Το spread των 10ετών ομολόγων ξεπέρασε τις 300 μονάδες.
26 Ιανουαρίου 2010	Διεξάγεται το Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ στο Νταβός. Ο Έλληνας πρωθυπουργός δέχεται πιέσεις για λήψη μέτρων.
9 Φεβρουαρίου 2010	Ανακοινώνεται το πρώτο πακέτο μέτρων που αφορά τον δημόσιο τομέα.
10 Φεβρουαρίου 2010	Μεγάλη απεργία της ΑΔΕΔΥ.
3 Μαρτίου 2010	Ανακοινώνεται δεύτερο μεγαλύτερο πακέτο οικονομικών μέτρων.

5 Μαρτίου 2010	Πραγματοποιείται μεγάλη απεργιακή συγκέντρωση στην Αθήνα.
9 Απριλίου 2010	Ο οίκος αξιολόγησης Fitch υποβάθμισε την Ελλάδα από το επίπεδο BBB+ στο BBB-.
22 Απριλίου 2010	Ο οίκος αξιολόγησης Moody's υποβάθμισε την Ελλάδα από το επίπεδο A2 στο A3.
23 Απριλίου 2010	Η Ελλάδα προσφεύγει στον μηχανισμό στήριξης που συγκροτούν από κοινού το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.
27 Απριλίου 2010	Ο οίκος αξιολόγησης Standard & Poor's υποβάθμισε την Ελλάδα από το επίπεδο BBB+ στο BB+.
28 Απριλίου 2010	Το spread των 10ετών ομολόγων ξεπέρασε τις 1000 μονάδες.
2 Μαΐου 2010	Ανακοινώθηκαν τα μέτρα σκληρής λιτότητας που επέβαλε στην Ελλάδα η τρόικα ΔΝΤ, ΕΕ και ΕΚΤ.
5 Μαΐου 2010	Κηρύσσεται πανελλαδική 24ωρη απεργία. Πραγματοποιείται ογκώδης πορεία στην Αθήνα που αμαυρώνεται από τον θάνατο τριών εργαζομένων στο υποκατάστημα της τράπεζας Marfin, στην οδό Σταδίου.
6 Μαΐου 2010	Ψηφίστηκε από τη βουλή το μνημόνιο που υπέγραψε η κυβέρνηση με την Ε.Ε. και το ΔΝΤ για τα μέτρα που θα ληφθούν, προκειμένου να ενεργοποιηθεί ο μηχανισμός στήριξης. Υπερψηφίστηκε από τους βουλευτές του ΠΑΣΟΚ, του ΛΑΟΣ και τη βουλευτή της ΝΔ Ντόρα Μπακογιάννη. Από την πλευρά του ΠΑΣΟΚ διαφοροποιήθηκαν τρεις βουλευτές (Γιάννης Δημαράς, Σοφία Σακοράφα και Βασίλης Οικονόμου) οι

	οποίοι διεγράφησαν από την κοινοβουλευτική ομάδα του κόμματος που απέμεινε πλέον με 157 βουλευτές.
8 Μαΐου 2010	Υπογράφηκε η Δανειακή σύμβαση μεταξύ Ελλάδας και κρατών μελών της ΕΕ.
10 Μαΐου 2010	Υπογράφηκε η αντίστοιχη σύμβαση μεταξύ Ελλάδας και ΔΝΤ.
14 Ιουνίου 2010	Ο οίκος αξιολόγησης Moody's υποβάθμισε την Ελλάδα κατά τέσσερις βαθμίδες από το επίπεδο A3 σε Ba1.
18 Νοεμβρίου 2010	Κατατέθηκε στη βουλή ο προϋπολογισμός για το 2011.
9 Δεκεμβρίου 2010	Κατατέθηκε στη βουλή το πολυνομοσχέδιο για τα εργασιακά και τις ΔΕΚΟ.
15 Δεκεμβρίου 2010	Ψηφίστηκε το πολυνομοσχέδιο για τα εργασιακά και τις ΔΕΚΟ. Διαφοροποιήθηκε ο βουλευτής Βαγγέλης Παπαχρήστος, ο οποίος διεγράφη από την κοινοβουλευτική ομάδα του ΠΑΣΟΚ, η οποία απέμεινε πλέον με 156 βουλευτές.
23 Δεκεμβρίου 2010	Ψηφίστηκε ο προϋπολογισμός για το 2011.
14 Ιανουαρίου 2011	Ο οίκος αξιολόγησης Fitch υποβάθμισε την Ελλάδα από το επίπεδο BBB- στο BB+.
7 Μαρτίου 2011	Ο οίκος αξιολόγησης Moody's υποβάθμισε την Ελλάδα κατά τρεις βαθμίδες από το επίπεδο Ba1 στο B1.
12 Μαρτίου 2011	Απόφαση συνόδου κορυφής της ΕΕ για επιμήκυνση του χρόνου αποπληρωμής του δανείου του Μαΐου 2010, κατά 7,5 χρόνια και μείωση επιτοκίου κατά 1%.

29 Μαρτίου 2011	Ο οίκος αξιολόγησης Standard & Poor's υποβάθμισε την Ελλάδα από το επίπεδο BB+ στο BB-.
9 Μαΐου 2011	Ο οίκος αξιολόγησης Standard & Poor's υποβάθμισε την Ελλάδα από το επίπεδο BB- στο B .
20 Μαΐου 2011	Ο οίκος αξιολόγησης Fitch υποβάθμισε την Ελλάδα από το επίπεδο BB+ στο B+.
25 Μαΐου 2011	Πρώτη συγκέντρωση των «αγανακτισμένων» στην Ελλάδα.
1 Ιουνίου 2011	Ο οίκος αξιολόγησης Moody's υποβάθμισε την Ελλάδα από το επίπεδο B1 στο Caa1.
3 Ιουνίου 2011	Ο κινεζικός οίκος αξιολόγησης Dagong υποβάθμισε την Ελλάδα από το επίπεδο BB στο CCC.
9 Ιουνίου 2011	Κατατέθηκε στη βουλή το μεσοπρόθεσμο πρόγραμμα δημοσιονομικής στρατηγικής 2011-2014.
14 Ιουνίου 2011	Ο οίκος αξιολόγησης Standard & Poor's υποβάθμισε την Ελλάδα κατά τρεις βαθμίδες από το επίπεδο B στο CCC. Την ίδια μέρα ανεξαρτητοποιήθηκε ο βουλευτής του ΠΑΣΟΚ Γιώργος Λιάνης. Η κοινοβουλευτική ομάδα του κυβερνώντος κόμματος απέμεινε με 155 βουλευτές.
15 Ιουνίου 2011	Ξεκίνησε η συζήτηση στη βουλή για το μεσοπρόθεσμο. Την ίδια στιγμή πραγματοποιείται ογκώδης διαδήλωση πολιτών έξω από τη βουλή.
16 Ιουνίου 2011	Παραιτήθηκαν δύο βουλευτές του ΠΑΣΟΚ, οι Γιώργος Φλωρίδης και Έκτορας Νασιώκας. Την ίδια μέρα 21 βουλευτές του ΠΑΣΟΚ ζήτησαν σύγκληση της κοινοβουλευτικής ομάδας του κόμματος, η οποία κατέληξε σε απόφαση για

	ανασχηματισμό.
17 Ιουνίου 2011	Ανακοινώνεται ο ανασχηματισμός. Νέος υπουργός οικονομικών αναλαμβάνει ο Ευάγγελος Βενιζέλος.
28 Ιουνίου 2011	Πραγματοποιούνται ογκώδεις διαδηλώσεις έξω από τη βουλή που αντιμετωπίζονται βίαια από την αστυνομία που εφαρμόζει άγρια καταστολή.
29 Ιουνίου 2011	Ψηφίστηκε το μεσοπρόθεσμο πρόγραμμα με 155 ψήφους υπέρ (154 ψήφοι από το ΠΑΣΟΚ και 1 από την ΝΔ). Απ' την πλευρά του ΠΑΣΟΚ το καταψήφισε ο βουλευτής Παναγιώτης Κουρουμπλής ο οποίος διεγράφη, με αποτέλεσμα η κοινοβουλευτική ομάδα του ΠΑΣΟΚ να απομείνει με 154 βουλευτές. Ογκώδεις διαδηλώσεις πραγματοποιούνται για δεύτερη μέρα έξω από τη βουλή που διαλύονται βίαια από ισχυρές αστυνομικές δυνάμεις.
13 Ιουλίου 2011	Ο οίκος αξιολόγησης Fitch υποβάθμισε την Ελλάδα κατά τρεις βαθμίδες από το επίπεδο B+ στο CCC.
20 Ιουλίου 2011	Ανακοινώθηκαν οι 27 οργανισμοί του δημοσίου που θα κλείσουν ή θα συγχωνευτούν μέχρι τις 5 Αυγούστου.
21 Ιουλίου 2011	Η σύνοδος κορυφής της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατέληξε σε συμφωνία νέας δανειοδότησης της Ελλάδας, ύψους 158 δις Ευρώ.
25 Ιουλίου 2011	Ο οίκος αξιολόγησης Moody's υποβάθμισε την Ελλάδα κατά τρεις βαθμίδες από το επίπεδο Caa1 στο Ca θέτοντας την Ελλάδα στο τελευταίο σκαλί της διεθνούς λίστας αξιολογήσεων.
27 Ιουλίου 2011	Ο οίκος αξιολόγησης Standard & Poor's υποβάθμισε την Ελλάδα από το επίπεδο CCC στο CC θέτοντας την Ελλάδα στο τελευταίο σκαλί της διεθνούς λίστας αξιολογήσεων.
8 Αυγούστου 2011	Ο Γενικός δείκτης του Χρηματιστηρίου Αθηνών πέφτει κάτω από τις 1.000 μονάδες, για πρώτη φορά από από τις 7 Ιανουαρίου του 1997
17 Αυγούστου 2011	Η Ελλάδα προχωρά σε διμερή συμφωνία με την Φινλανδία, παρέχοντάς της εγγυήσεις για να συμμετάσχει στο δεύτερο δάνειο της Ελλάδας
25 Αυγούστου 2011	Παραιτήθηκε ο αναπληρωτής υπουργός Ανάπτυξης Χάρης Παμπούκης
2 Σεπτεμβρίου 2011	Αποχώρησε αιφνιδιαστικά το κλιμάκιο της τρόικας μετά τη

	διαφωνία του με τον υπουργό οικονομικών για την κάλυψη της απόκλισης στα δημοσιονομικά
6 Σεπτεμβρίου 2011	Ο υπουργός οικονομικών Ευάγγελος Βενιζέλος ανακοινώνει νέα έκτακτα συμπληρωματικά μέτρα
10 Σεπτεμβρίου 2011	Πραγματοποιείται η ομιλία του πρωθυπουργού στη ΔΕΘ σε κλίμα έντονων κινητοποιήσεων και αποδοκιμασιών
11 Σεπτεμβρίου 2011	Ο υπουργός οικονομικών Ευάγγελος Βενιζέλος ανακοίνωσε την επιβολή του ειδικού τέλους ακινήτων που θα καταβάλλεται μέσω λογαριασμού της ΔΕΗ
14 Σεπτεμβρίου 2011	Κατατίθεται το τελικό σχέδιο για το ειδικό τέλος ακινήτων. Η επιβάρυνση ανά τετραγωνικό μέτρο είναι έως και διπλάσια απ' αυτή που είχε ανακοινωθεί αρχικά Σε οργανωμένη άρνηση πληρωμής των έκτακτων φόρων καλούν τους πολίτες τα κόμματα της αριστεράς
21 Σεπτεμβρίου 2011	Ανακοινώθηκε η νέα μείωση του αφορολόγητου ορίου στις 5.000 Ευρώ. Επίσης ανακοινώθηκαν περικοπές σε συντάξεις κατά 20% για το ποσό που υπερβαίνει τα 1.200 Ευρώ.
2 Οκτωβρίου 2011	Εγκρίθηκαν οι τελικές ρυθμίσεις για την εργασιακή εφεδρεία από το υπουργικό συμβούλιο του ΠΑΣΟΚ
5 Οκτωβρίου 2011	Μεγάλη απεργία της ΑΔΕΔΥ. Πραγματοποιούνται πορείες στην Αθήνα και σε άλλες πόλεις της Ελλάδας.
6 Οκτωβρίου 2011	Κατατίθεται στη βουλή το πολυνομοσχέδιο για το νέο βαθμολόγιο-μισθολόγιο του δημοσίου, τις μειώσεις σε κύριες και επικουρικές συντάξεις, τις μειώσεις στο εφάπαξ, την νέα φορολογική κλίμακα και τις αλλαγές στα εργασιακά.
11 Οκτωβρίου 2011	Ανακοινώνεται ότι κρατικοποιήθηκε η ελληνική τράπεζα Proton Bank, καθώς αιτήθηκε κεφαλαιακή ενίσχυση από το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Η απόφαση πάρθηκε από τον Υπουργό Οικονομικών έπειτα από απαίτηση της Τράπεζας της Ελλάδος. Ουσιαστικά πρόκειται για την πρώτη κρατικοποίηση που προέκυψε κατά την διάρκεια της κρίσης χρέους.
17 Οκτωβρίου 2011	Παραιτήθηκε ο βουλευτής του ΠΑΣΟΚ Θωμάς Ρομπόπουλος, ο οποίος έγινε ο τρίτος κατά σειρά βουλευτής του κυβερνώντος κόμματος που παραιτήθηκε από την βουλευτική του έδρα.
19 Οκτωβρίου 2011	Γενική απεργία με καθολική συμμετοχή. Πραγματοποιήθηκε μεγαλειώδης διαδήλωση στο σύνταγμα

20 Οκτωβρίου 2011	Ψηφίστηκε το πολυνομοσχέδιο από την κυβερνητική πλειοψηφία, με εξαίρεση το άρθρο 37 που καταψηφίστηκε από την βουλευτή του κυβερνώντος κόμματος Λούκα Κατσέλη, η οποία στη συνέχεια διεγράφη, με αποτέλεσμα η κοινοβουλευτική ομάδα του ΠΑΣΟΚ να απομείνει με 153 βουλευτές. Έξω από τη βουλή πραγματοποιήθηκε μεγάλη διαδήλωση που σημαδεύτηκε από σοβαρά επεισόδια που ξεκίνησαν όταν ομάδα κουκουλοφόρων επιτέθηκε κατά διαδηλωτών του ΠΑΜΕ. Η διαδήλωση σκιάστηκε από τον θάνατο ενός διαδηλωτή του ΠΑΜΕ, ο οποίος σύμφωνα με την πρώτη ιατροδικαστική εξέταση, υπέστη έμφραγμα
27 Οκτωβρίου 2011	Απόφαση συνόδου κορυφής της ΕΕ για κούρεμα του ελληνικού χρέους κατά 50%
28 Οκτωβρίου 2011	Οι εορτασμοί της επετείου της 28ης Οκτωβρίου μετατρέπονται σε πανελλήνια διαδήλωση κατά της κυβερνητικής πολιτικής
31 Οκτωβρίου 2011	Ο πρωθυπουργός ανακοινώνει την απόφασή του για διεξαγωγή δημοψηφίσματος με θέμα την νέα δανειακή σύμβαση
1 Νοεμβρίου 2011	Ανεξαρτητοποιήθηκε η βουλευτής του ΠΑΣΟΚ Μιλένα Αποστολάκη, εκφράζοντας την διαφωνία της στην απόφαση του πρωθυπουργού για το δημοψήφισμα.
4 Νοεμβρίου 2011	Η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ έλαβε ψήφο εμπιστοσύνης στη βουλή με 153 ψήφους υπέρ
6 Νοεμβρίου 2011	Στη συνάντησή στο προεδρικό μέγαρο μεταξύ των Γεώργιου Παπανδρέου, Αντώνη Σαμαρά και Κάρουλου Παπούλια υπήρξε καταρχήν συμφωνία για κυβέρνηση συνεργασίας.
10 Νοεμβρίου 2011	Ολοκληρώθηκαν οι διεργασίες μεταξύ των κομματικών επιτελείων του ΠΑΣΟΚ, της ΝΔ και του ΛΑΟΣ. Νέος πρωθυπουργός επιλέχτηκε ο Λουκάς Παπαδήμος
11 Νοεμβρίου 2011	Ορκίστηκε η νέα κυβέρνηση του Λουκά Παπαδήμου
24 Ιανουαρίου 2012	Διεξάγεται στη βουλή η ψηφοφορία για το πολυνομοσχέδιο του Υπουργείου Οικονομικών. Πολλά άρθρα καταψηφίζονται από βουλευτές του ΠΑΣΟΚ ενώ η διάταξη που αφορούσε την απελευθέρωση του ωραρίου των φαρμακείων καταψηφίστηκε και από βουλευτές των υπολοίπων κομμάτων της συγκυβέρνησης.
09 Φεβρουαρίου 2012	Κατέληξαν σε συμφωνία οι πολυήμερες συζητήσεις των

	αρχηγών των κομμάτων της συγκυβέρνησης, για το πακέτο μέτρων που απαιτεί η τρόικα, προκειμένου να προχωρήσει το νέο δανειακό πακέτο και το PSI. Παραιτήθηκε ο υφυπουργός εργασίας Γ. Κουτσούκος
10 Φεβρουαρίου 2012	Παραιτήθηκε η αναπληρώτρια υπουργός Εξωτερικών Μαριλίτσα Ξενογιαννακοπούλου Επίσης υπέβαλαν τις παραιτήσεις του οι υπουργοί του ΛΑΟΣ που συμμετείχαν στην συγκυβέρνηση. Παραιτήθηκε από τη βουλευτική του έδρα ο ο βουλευτής Αρτας του ΠΑΣΟΚ Παύλος Στασινός
11 Φεβρουαρίου 2012	Παραιτήθηκαν οι βουλευτές του ΠΑΣΟΚ Π. Ζούνη και Δ. Βαρβαρίγος
12 Φεβρουαρίου 2012	Η Βουλή συζήτησε την πρόταση νόμου για τη συμφωνία του 2ου Μνημονίου («Έγκριση των Σχεδίων Συμβάσεων Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης μεταξύ του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Ε.Τ.Χ.Σ.), της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Τράπεζας της Ελλάδος, του Σχεδίου του Μνημονίου Συνεννόησης μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Τράπεζας της Ελλάδος και άλλες επείγουσες διατάξεις για τη μείωση του δημοσίου χρέους και τη διάσωση της εθνικής οικονομίας».) που υπέβαλε η κυβέρνηση Παπαδήμου. Η πρόταση υπερψηφίστηκε τις πρώτες πρωινές ώρες της 13ης Φεβρουαρίου από 199 βουλευτές.
13 Φεβρουαρίου 2012	Μετά την ολοκλήρωση της ψηφοφορίας για τα νέα μέτρα που ολοκληρώθηκε τα μεσάνυχτα της Κυριακής 12 Φεβρουαρίου, διεγράφησαν 22 βουλευτές του ΠΑΣΟΚ ,21 της Νέας Δημοκρατίας και 2 του ΛΑΟΣ που διαφοροποιήθηκαν από την απόφαση του κόμματός τους. Ακολούθησαν οι παραιτήσεις των βουλευτών του ΠΑΣΟΚ Μ. Τσόκλη και Α. Λαφαζάνη (13-02) από τις βουλευτικές τους έδρες, Την προηγούμενη μέρα είχε προηγηθεί η παραίτηση του βουλευτή της ΝΔ, Ν. Λέγκα (12-02).
9 Μαρτίου 2012	Ολοκληρώθηκε το PSI με τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα να φτάνει το 95,7%
11 Απριλίου 2012	Προκηρύχθηκαν εκλογές για τις 6 Μαΐου 2012
6 Μαΐου 2012	Διεξάγονται οι εκλογές από τις οποίες δεν προέκυψε τελικά κυβέρνηση
16 Μαΐου 2012	Ορκίζεται η υπηρεσιακή κυβέρνηση Παναγιώτη Πικραμένου

5 Ιουνίου 2012	Ο γενικός δείκτης του χρηματιστηρίου Αθηνών κλείνει κάτω από τις 500 μονάδες
17 Ιουνίου 2012	Διεξάγονται οι εκλογές οι οποίες οδήγησαν τελικά σε δημιουργία κυβέρνησης συνασπισμού με τη συμμετοχή της Νέας Δημοκρατίας, του ΠΑΣΟΚ και της ΔΗΜΑΡ
21 Ιουνίου 2012	Ορκωμοσία της κυβέρνησης του Αντώνη Σαμαρά
26 Ιουνίου 2012	Αναλαμβάνει Υπουργός Οικονομικών ο Γιάννης Στουρνάρας
5 Νοεμβρίου 2012	Κατατίθεται στη βουλή το Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016, σε ένα άρθρο με τη διαδικασία του κατεπείγοντος
7 Νοεμβρίου 2012	Υπερψηφίστηκε το Μεσοπρόθεσμο πρόγραμμα με 153 ψήφους
22 Δεκεμβρίου 2012	Ψηφίστηκε ο προϋπολογισμός για το 2013.
28 Απριλίου 2013	Ψηφίστηκε το πολυνομοσχέδιο του Υπουργείου Οικονομικών.
21 Ιουνίου 2013	Αποχώρησε η ΔΗΜΑΡ από την κυβέρνηση, με αφορμή την αιφνιδιαστική απόφαση της κυβέρνησης για το κλείσιμο της ΕΡΤ.
24 Ιουνίου 2013	Ανακοινώθηκε ο ανασχηματισμός της κυβέρνησης.
18 Ιουλίου 2013	Ψηφίστηκε το πολυνομοσχέδιο της κυβέρνησης.